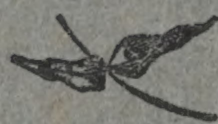
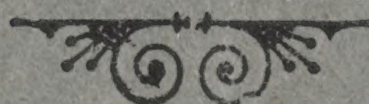
خلق ایچین
تماشا :
۱

فؤاد خلوصی

عاشق غریب

سازلی ماصال

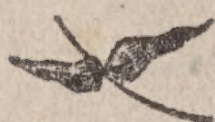
[برنجی بیك]

احمد احسان وشركاسی
مطبعجیلق عثمانلی شركتی
۱۳۳٤

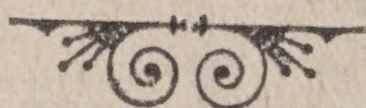
خلق ایچین
تماشا :
۱

فؤاد خلوصی

عاشق غریب

ساز باره ماصال

[برنجی بیك]

احمد احسان و شركاسی

مطبعه‌جیلق عثمانلی شركتی

۱۳۳٤

Rubl

برنجی قسمك اشخاصی

رسول بك	متوفی احمد خوجانك اوغلی ۱۷۰-۱۸ یاشلرنده غایتله یاقیشیقلی بر دلیقانلی .
طوسون	۲۵ یاشنده
قاسم	۳۰ یاشنده
همت	۳۵ یاشنده . اوزون صاقاللی .
آبدال	۲۲ یاشنده .
عبدالغفور	٦۰ یاشنده .
مقیم اغا	۵۰ یاشنده .

مقیم اغانك اوشاغی . ارکك وقادین سازنده وخواننده لر .
رقاصه لر . دعوتلیلر . طالقاووقلر .
اوشاقلر .

متفرجین

برنجی قسم

— تبریزده —

برنجی فصل

[وزنی : ٦ + ٥]

منظره :

متوفی خوجا احمد افندینك سلاملغنده بر اوطه . شرق دوشه مه لری نفیس خالیلر . تعلیق لوحه لر . صدفلی اسکمله لر . پنجره دن سلاملق باغچه سی کورینور . موسم ایللك یاز . وقت ایکندی صولری .

برنجی مجلس

قاسم . همت . طوسون .

— قاسم پنجره نك یاننده آیاقده .
همتله طوسون کیررلر . —

همت

مرحبا آرقاداش ، نه خوش تصادف !
سن ده تعزیته کلدك دکلمی ؟

قاسم

أه وت ، بك زیاده ایتدم تأسف
رحمتلینك چوقدی خلقه کرمی .

طوسون

آه، یابن نه دەییم؟ [۱] خاص افندمدی .
اوغلی بیلمز اما، اوکا خدمتم
بش آلتی ییل واردر . صوکره ترك ایتدم .
— آغلایەرق —

ولی نعمتم طوپراقده شیمدی ..

همت

أووەت آغلایەلم اوغلان کلنجه ،
ایدەلم اوچمز حلول اوکنجه ،
قازانالم اوکجه امنیتنی ..

قاسم

همت سنك، همت، کورەلم سنی !
اصل مقصد کوچوك بکله تشرف .

همت

صوکرەده قوناقده ، مالده تصرف .
سز یالکز آغلاییك، سوز سویلەمەییك .
بن ادارەسنی بیلیرم بکك .
شاید کوزکزدن یاش ده کلمەسه ،
مندیل طوتوب قورو کوزلرکزه
سیلر کبی یاپك .

[۱] نه دییەیم ؟ (یابن نه دییەیم ؟) دیمك ممکن ایدی. لکن
وزن املایه دکل تلفظه کوره اولمالیدر .

قاسم

بنده کز اونك

اعلاسنی بیلیر .

همت

بزم طوسونك

کوزلری شیمدیدن صولاندی ذاتاً

طوسون

اینانك بنمکی ..

همت

— مستهزیانه —

أەوەت کرچکدن !

ایکنجی مجلس

اولکیلر . رسول بك . صوکره آبدال .

— رسول‌بك کیرنجه مسافرلرك اوچی‌بردن بکه طوغرو یردن تمنالرله‌ایلریلرلر . —

رسول بك

اغالر، مرحبا ! صفا کلدیکز

— آغلار ، کوزلرینی سیلر —

قصوره باقمایك ؛ آه ماتمده‌یم [۱]

— مسافرلرك اوچی‌ده حیچقیریقلرله آغلایه‌رق کوزلرینی سیلرلر . —

یا ، مرزك ، بیکیتلر، نه‌در دردیکز ؟

[۱] (آه ماتمده‌یم) یرینه (ماتمزده‌یم) دیمك‌ده ممکندر .

همت

سز صاغ اولك، کوزم؛ باباکز، بکم،
بزم، اوز پدردن دها قیمتلی
بر افندیمزدی. آه‌وه‌ت، رحمتلی
بزی کوزه‌تیردی اولادی کبی.
قارا خبرینی — آمان یاربی! —
ارزنجانده طویدق همشهریلردن؛
طورامادق آرتق غمدن، کدردن؛
ایشلری براقدق، دوندك عجله؛
مزارینه واردق کوز یاشلریله.
عرض تعزیتله اتمکزدن
اوپرز.

رسول بك

— پك ممنون اوله‌رق —
الله راضی اولسون سزدن.
— آبدال کیرر. —
آبدال، بیلیرمیسك بو آغالر کیم؟

آبدال

عمرمده کورمه‌دم، ین نردن بیلیم [۱]

رسول بك

بونلرده، آبدالم، بابا دوستلری.

[۱] نره‌دن بیله‌یم؟

آبدال

— اوچ مسافری دقتله سوزەرك —

سرمکه کلمشلر مطلق پوستلری .

رسول بك

قبول ایدرلرسه جانمه منت .

اوطارم قالیرلر بزده برمدت .

آبدال

— کندی کندینه —

بوأەوده أەو دکل ، مسافرخانه !

خوجا کیتدی دییه کان کلنه .

نەیمش : بابامزدی رحمتلی ه. فلان ..

مرام بیمك ایچمك قصوری یالان .

بك چیقینجه کوزلر هپ برر چشمه .

لکن او کیردیمی اولق حرمه ،

کلسین محبتلر ، کلسین جنبشلر !

بزم دیوانه هپ بوفلری بسلر !

— بکه جهرا —

اوقدر یوز ویرمه هرمسافره ،

صوروب آکلایەلم هله برکره .

— قاسمه —

اغا ، آدك نەدر ؟

قاسم

یل اوغلی قاسم .

صوئوق شی .. یاسنك ؟

طوسون

طوسوندر آدم ؛

بابامك ،

آبدال

نو ، بللی آرتق ؛ نه حاجت ؟

یه ، سنك ، صاقالای ؟

همت

بنمی ؟ همت .

— عجله عجله —

رحمتلی بابامه دیرلردی حاجی

عبدالستار . آنام مستوره باجی .

ددهم حاجی طورمش ..

آبدال

— مستهزی —

یا ، قوجه نینه‌ك ؟

همت

— دها عجله —

حسنه ، دایم مستان ، خالهم کلشکن ..

آبدال

— صبرسزلانه‌رق —

طوربه ! یتر آرتق ، یتر ، آ کلادق .

مبارك صویکز دکلز عاشق .

رسول بك

نه ایش یاپارسیکز ؟

همت

تجارز ، پاشام .

نه حلب براقدق کزمه‌دك ، نه شام

آبدال

آفرین ، بو ییل‌ده کیدك بغداده .

بزه لزومکز یوق ، صانکه ، بورده .

رسول بك

آبدال ! بونلر بنم مسافرلرم .

دها چوق سویلرسه‌ك ، صاغلام، دوکرم .

آبدال

مبارك اولسونلر نازلی بکمه .

قوغسه‌ك‌ده کیتمزلر . سن هیچ غم یمه .

رسول بك

هایدی ، کیت ، لالامله بزه چای کوندر .

— آبدال چیقار . —

اوچنجی مجلس

آبدالدن ماعدا اولکیلر ، صوکره عبدالغفورله

ایکی اوشاق :

رسول بك

آبدالدر ، باقیلماز بونك سوزینه ،

همت

آ کلادم باقنجه ذاتاً کوزینه .

طوسون

آجیدم. زوالی قاچیغه بکزر .

قاسم

فنا بر اکلنجه دکل بکمه .
آزیجق تبسم سرپر ماتمه .

همت

حقیقةً بکم ، بر آز آجیلك ،
باغلره چیقالم ، کولك ، صاچیلك
باقك کل یوزکز صولمش کدردن .
شکایتده فایدا [۱] وارمی قدردن ؟

رسول بك

باغچه‌ده ، چیچکده ، فایری ، یوق کوزم .
باباجم اولدی ، دنیایه کوسدم .
لکن مسافره بورجم رعایت .
چیقارم باغچه‌یه قادار نهایت .

— بوصره‌ده عبدالغفور کیرمش ، ارقه‌سندن ایکی اوشاق تپسیلر ایچنده چای طاقمیله قورابیه وسائره کتیروب اسکمله‌لرك اوزرینه قویمقده بولونورلر . —

---

[۱] فائده

لالا !.. غفور بابا !.. باقسه‌ك آ بكا !
چایمزی كوندر حوض [۱] باشنه .

غفور

— اوشاقلر تپسیلری آلیرلركن —

اوچ آیدر ، كدردن ، زوالی بكم
صیم صیق قاپالی اوطورور . آغلار .
شكر اللهمه ، بوكون كیفی وار .
كیدوب آننه‌سنه مژده ایده‌یم .

چیقار . ارقه‌سندن اوشاقلرده تپسیلرله چیقارلر .
منظره‌یی سرعتله دكیشدیرمك اوزره
اورته پرده اینر .

یكی پرده آچیلینجه‌یه قادار
موزیقه :
« كچید »

بورا دینندی ، روزكار قالدی .
یوزی كولدی اووانك .
اشیا برسكونه طالدی . [۲]
یورغون آرغین ،
حزین ، طالغین ،
اویوقلاركن ، یووانك
أوتمكه باشلادی شاقراق بلبلی .

[۱] « حاووض » اوقونور .
[۲] یاخود : (اورته‌لق سكونه طالدی .)

برشوخلك آلنمی اوبدی کاکلی ،
اویاندم آچیلدی کوزم حیرتله .
اوقتان کولیوردی شطارتله ،

برحوری ملك صاندم ،
آیاغنه قاپاندم ،

شیمدی آرتق جهان بنم ،
جنان بنم ، جانان بنم ،

کلسین آرتق اینجه سازلر ،
عشوه‌لر ، نازلر ، نیازلر ،
چیفته تللیلر ، شهنازلر .
رقصه باشلاسین دلبازلر ،

شیمدی آرتق جهان بنم ،
جنان بنم ، جانان بنم .

ایکنجی فصل

— برنجی فصلدن بر سنه صوکره . —

[شرقیلره قادار وزنی : ۲ (٤) + ٥]

منظره :
شهرك خارجنده بویوك بر باغچه . حوض باشی . مکمل عشرت سوفره‌لری ، نشاده دینیلن ایچکی کوموش کوکوملرده . بلور قدحلر کوموش طاقلر . متنوع مزه‌لر . چیچکلر . میوه‌لر . بر طرفده ارکك وقادین سازنده وخواننده‌لر ، رقاصه‌لر .

برنجی مجلس

همت ، قاسم ، طوسون ، دها برقاچ
طالقاووق ، صوکره آبدال .

همت

بکه کیدوب چاتدیغمز ایلك کوندن‌بری
تام بر ییلدر ، اوغراشیرز آلیشدیرمغه [۱]

قاسم

همتك وار اولسون ، همت ، قوجه سرسری !
الك نهایت شو ، عشرته قرار ویردی یا !

طوسون

— نشاده دینیلن ایچکی حقنده —
نه ایچکیدر بو ! آدامده عقل براقماز .

---

[۱] (آلیشدیرمایه) اوقونور .

همت

طاتلی ، شربت کبی طاتلی ؛ بوغازی یاقاز .

— بوصره‌ده آبدال کیرر . —

آبدال

چاپقینلر ! الك صوکره بکی آلیشدیردیکز .
ایکی درهم عقلی وار ، بر ایشه یاراماز .
اوده شیمدی اوچار کیدر .

همت

نه اولور ، بر آز
أکله‌نیرسه‌ه ؟ اونی آنجقدر مرادمز .

آبدال

أه‌وت ، آنجق ایسترسیکز صوك کیسه‌سنی .

برطالقاووق (صانصار)

آبدال ! اویله زوزکله‌نمه ، صوص .. کس سسکی .

آبدال

وای اغام وای ! باش اوستنه ! شیمدی صوصارم .
أوزوله‌‌سن ، جیجی قارغه‌م ، ییکیت صانصارم !

— کندی ، کندینه —

قاضی اولسه‌م کتابه ال باصارم ،
نرده کورسه‌م بر طالقاووق .. آصارم . [۱]

دیکر بر طالقاووق

بك کلیور ! ناه ! اغاده ایشته صاغنده .

---

[۱] یاخود : (طالقاووقی ، نرده کورسه‌م آصارم .)

بر خواننده قادین

— یانده‌کی خواننده ورقاصه‌لره —

یشبه کللر آچیش اوغلانڭ یاناغنده .

ایکنجی مجلس

اولکیلر . رسول بك . مقیم آقا . دیگر دعوتلیلر .

بونلر کیررکن موزیقه :

« آلقیش »

صفا کلدیکز، ولی نعمتلر ،

سزی کوردی ، کلبنڭ یوزی کولدی ،

غنچه‌لری کلین کبی سوزولدی ،

قیر پریسی ، قوشانمش الماس کمر ،

یولکزه آل ایپکلیلر سرر .

صفا کلدیکز ولی نعمتلر .

شرفلندی قدومکزله باغلر ،

ایشیللر کیندی اووه‌لر ، طاغلر ،

قارشیکزده صف صف چاملر آل باغلار .

قیر پریسی ، قوشانمش الماس کمر ،

یولکزه کللر ، انجیلر سرر .

صفا کلدیکز ولی نعمتلر .

همت

— یرندن فیرلایه‌رق و بکی قارشیلامغه

قوشان آرقاداشلرینڭ اوکنه کچه‌رك —

بویور ، پاشام ، کوزلرمز یوللرده قالدی .
آقشام اولدی ، بویوك ساعت طقوزی چالدی . [۱]
ملوکانه سایه‌کزده عشرت سوفره‌سی .
صفالرله کلدی سازك ، سوزك صره‌سی .

رسول بك

خواننده‌لر ، سازنده‌لر یاقین کلسینلر !

— چاغیره‌رق —

رقاصه‌لر ! نازنده‌لر ! چیچی کلینلر !

— هپسی طوپلانیرلر . قدحلر تعالی اولونور . خواننده‌لر تغنی‌یه باشلارلر . پروغرامی همت ترتیب ایتمشدر . چالغیجیلره ، رقاصه‌لره او ، قوماندا ویرر . —

قادینلر

[بو شرقینك وزنی : ۳ (فعلاتن) ، ۱ (فعلن) در .]

کللر آچدقچه کوکللر آچیلیر .
صانکه کوکلردن املر صاچیلیر .
أره وارمق ایچین أردن قاچیلیر .
— قادین ارکك بوتون خواننده‌لر —
ایچه‌لم ، اکلنه‌لم ، ایردی بهار . [۲]

[۱] بالطبع اذانیدر .
[۲] (أه‌ردی) اوقونور .

قادینلر

اویانوب اویقودن ایرکن ایرکن ،
اووه‌یی آلتین ایشیق سوسلرکن
آچالم قیرلره طوغرو یلمکن .

بوتون خواننده‌لر

ینه زمردلرینی سردی بهار .

عموم حضار

ایچه‌لم ، اکلنه‌لم ، ایردی بهار .

قادینلر

ایپک اللرله سرین برروزکار ،
طاغیتوب ، صاچلرمزله اوینار ،
اکسه‌مزدن اوپر اوقشار اوقشار ..

بوتون خواننده‌لر

نه فیروزه چادیر کردی بهار .

عموم حضار

ایچه‌لم ، ذوق ایده‌لم ، ایردی بهار .

قادینلر

قوزولر قارشی بایرلرده ملر .
صو شارلدار ، اوتوشور بلبللر .
چوبان عشقیله کاواللر ایکلر .

بوتون خواننده‌لر

عالمه نشئه ، صفا ویردی بهار .

عموم حضار

ایچه‌لم ، ذوق ایده‌لم ، ایردی بهار .

هی‌هی‌لر ، نعره‌لر

— رسول بك برقاچ کیسه آلتین داغیتیر . —

برارکك خواننده

[بوغزلك وزنی : فعلاتن مفاعلن فعلن]

ایکی کوناك حیاتمز شورده

نه‌یه اوهام ایله زهرله‌نسین ؟

نه‌که لازم بو کون غم فردا ؟

یی ، ایچ ، اکله‌ن که بز سفر برسك

ارکك خواننده‌لر

[نقراتك وزنی : ۳ (فعلاتن) ، ۱ (فعلن)]

دو کولور چونکه اولوم غورینه الك صوکره حیات ،

باری شن شاطر آقوب

— قادین خواننده‌لرك اشترا کیله —

باغلری ایتسین دلشاد .

ارکك خواننده

یولك اوستنده دانه ، میوه ، چیچك ،

نه بولورسه‌ك نصیب عمرك اودر .

ذوقی ، سودایی چیکنه‌یوب کچمك ،

قویو کفران نعمت ایشته بودر .

ارکك خواننده‌لر

ایچه‌لم ، اکله‌نه‌لم ، ذوق ایده‌لم اویله‌یسه .
ویره‌لم وارمزی

— قادین خواننده‌لرك اشتراکیله —

جمله هوا وهوسه .

ارکك خواننده

باشلایلك رقصه ای سمنبرلر !
خنده‌لر ، عشوه‌لر نثار اولسون .
سن ده ، ساقی ، مدد ، همه‌ن می ویر ! [۱]
دیلرم ، هر کونلك بهار اولسون .

قادین ارکك بوتون خواننده‌لر

سویشن قومرولرك لحننه اویسون سازلر ،
اوپوشن نغمه‌لرك دامنه دوشسون نازلر .
سسلر : هی‌هی ! مدد !

— رسول بلك ینه آلتین سرپر . —

رقص

[وزنی : ۸ هجادر]

صولر آقار شاریل شاریل .
کونش پارلار پاریل پاریل .
قیزدیر ! کل بوینمه صاریل .

کل باغچه‌سنده باییلدم ،
قالمایم دردکله غملی .

---

[۱] (وه‌ر) اوقونور .

جانم آمان ، قارا اوغلان !

تبریزك ییکیدی شانلی .
آنام ! کوربوز دلیقانلی !
جوانم ! هپسی عرفانلی

کوزل قیزلرندن ییلدم .
تبریز دلبرلری نامل .

گلم ، آمان ! حالم یامان .

آلا کوزلر ، سمور قاشلر
کوکل اوزەر ، یورك خاشلار .
آمان ، بیتدم آقارداشلر !

صارامازسەم اوفدانی
اولور دنیا بکا حرام .

آنام بابام ، آنام بابام !

یاناقده برمینیك جوقور
دوداقلره میدان اوقور .
یاموق الار خالی طوقور .

اوپه‌مزسه‌م اوکردانی
یاشایامام ، یاشایامام ،

آنام بابام ، آنام بابام .

آبدال

— یاری آچیق کوکسلره صارقینديلق ایده‌رك —

آنام بابام ، بابام آنام !
بن ده شونی قوقلامه‌دن ،
آچوب باقوب یوقلامه‌دن
طورامام ، وای ، طایانامام .

— رقاصه‌لر آبدالك یوزینه خفیف‌شامارلر ایندیرورلر .
نعره‌لر ، چیلغینلقلر ، رسول بلك بول آلتین داغیتیر . —

مقیم آغا

بواویونی یك بكندم .
تکرارلانسه بر ، اولمازمی ؟

همت

نه دیمك ؟ شیمدی افندم .

آبدال

— اویونجی قیزلردن بریله شاقالاشه‌رق وچپلاق قوللرینی اوقشایه‌رق —
بو نلر بلورمی الماسمی ؟

رسول بك

— برقاچ كيسه آلتين دها آچه‌رق وچالغيجيلرله رقاصه‌لرك باشلری اوزرندن صاچه‌رق —

اعاءنزك شرفنه

بواويونی تكرارلايك .

آبدال

— اغايه —

اغام ، سن‌ده بر ، كيسه كه

طاورانسه‌ك آ !

مقيم اغا

— اوفكه‌يله —

صوص اول ، چاپقين !

اويون تكرار ايديليور . ينه آلتينلر صاچيليور .

اورته پرده اينر .

يكی پرده آچيلنجه‌يه قادار

موزيقه :

« سفاهت »

[وزنی : ۲ (فعلاتن) ، (فعلن)]

ای قدح ، سنی نی مست ايتدك ؟

قيريوردم سنی بن ايشته : شراق ..

باشقه جام يوق دكل آ ! بر مستك

الك بويوك ذوق شودر : جام قيرمق .

باق بوشانقیرتی‌ده برقهقهه‌در .
قاه قاه آل باق ، بوكا آلتین دیرلر .
باق ، نصل پركیسه بردن بوشالیر .
صاچ : شیقیر ..ررر.. طوپلاده‌صای : زر، زر، زر .

زیلرك الده شاقیردار ، شاقراق ،
قیز ، بورقصكله بزی غشی ایتدك .
قیز ، وجودك كبی طوپ طوپ زانباق
كورمه‌دم ، آی ایشیغندمی أتك ،

صاقینوب قاچیا ،«آمان ، نازی براق ،
آچ اوزانباقلری صاچ چالقایارق ،
صالینوب كول ینه قیوراق قیوراق ..
آل شو آلتینلری : شینقیر .. رر .. شراق ...

اوچنجی فصل

منظره :

مقیم اغانك مسافر اوطه‌سی. قیمتلی مفروشاتله ، لکن حسن طبیعت وذوق سلیمه اویغیان بر طرزده طولدورلمش .

بریجی مجلس

عبدالغفور. مقیم اغانك اوشاغی .
صوکره اغا .

اوشاق

[وزن : ٦+٥]

اغا جنابنه خبر ویرلدی .

غفور

تشکر ایدرم .

[اغا کیرر .]

اوشاق

کندی‌ده کلدی .

اغا

[کندی کندینه]

کلن رسول بکك لالاسی غفور .
هربفك کلیشی هرزمان اوغور .
ذاتاً ایکی کوندر آوجم قاشینیر .

[کوزلری پارلدایه‌رق]

ینه یا عجوه‌ی یاخود خالیدر .

— غفوره —

بویوروك ارسلانم ! شویله ده سدیرك
اوسته‌نه ..

— اوشاغنه —

کیت ، چابوق قهوه کتیرك .

— اوشاق چیقار . —

— غفوره —

[وزن دکیشیر . ۲ (٤) + ٥ اولور .]

تبریزك الی آچیق اصلزاده‌سی
رسول بك میرزانك صادق بنده‌سی ،
نصلسك ؟ بکمك کیفی نیجه‌در ؟

غفور

چوق شکر ، ایپدر [۱]

اما

— غفورك قولتوغی آلتنده کی قابارتی‌یه
کوز آته‌رق کندی کندینه —
بر چکمجه‌در .

— جهراً —

الله‌ه حمد اولسون . [۲] پك ممنون اولدم .

— دها زیاده طایانامایه‌رق —

قولتوغك آلتنده کتیردیکك نه ؟
کوره‌لم !

---

[۱] یاخود (وجودجه ایپدر .)
[۲] یاخود (الله‌ه چوق شکر)

غفور

یوسفی بوش بر چکمجه

آغا

آلتینمی، کوموشمی، صدفمی یوقسه ؟
تشکر ایدرم، هپسی مقبولم .
عادی شی کوندرمز بکا بك اوغلم .

غفور

هدیه دکلدر، آغام، بو قاصه .
أوده بر کوشه‌ده بونی بن بولدم .
بکمك اقچه‌یه اقتضاسی وار ،
سزه چوق سلامی، هم رجاسی وار ،
ایچنه بونك بر ، اون کیسه قادار
قویوب ویره‌سیکز، بکمك بوطار
کوننده البته لطف ایدرسیکز ،
أسیرگه‌مزسیکز ..

آغا

— یوزنی اکشیته‌رك —
اودونچ پاره‌می؟
ایشته بو اولمادی ..
— شاقا صانه‌رق —
شیمدی صره‌می
بویله شاقالرله کچیریله‌جك ؟

غفور

شاقا دکل اغام !

اغا

یوق، صانکه کرچك !

غفور

أوەت ، مع الاسف پارەسز قالدق .

خبرکز یوقمی ؟

اغا

یا ، یازیق ! یازیق !

[وزن دکیشیور : ۲ (۵) اولیور .]

خانلری صاتك ، حمامی صاتك ،

چیفتلکی صاتك .. یوز کیسه آلتین

ایدر بوشیلر ..

غفور

هپسی صاتیلدی .

اوستنه برچوره بوربج ده قاتیلدی .

حتی قوناقده ، شیمدی ، رهنده .

اغا

دیمك قالمادی بکك آلنده ..

غفور

نەده آوجنده برشیلر ، هیهات !

[اصل وزنه عودت ایدیلیر : ٦+٥]

آغا

واه ، یازیق ، اویله‌یسه نیچین بوصاندیق ؟
یا ، بو سوزلرکك هپسی ترهات ،
یاخود بوناشسلك ، غفور ، سن آرتق .

— غفور جوابه طاورانیر . اغا میدان براقمایه‌رق —

باق ، دیکله ، آکلادم ، مسئله جدی .
ذاتاً بو نتیجه دوندن بللیدی .
بکاك اککنی بن ده چوق ییدم ،
ویردیکی الك اعلا کورکلری کییدم .
هر ضیافتنه ایدردی دعوت ،
هر برنده ایتدم ایقاظه غیرت .

— بلك آچیق یالان سویلدیککنك فرقنه واره‌رق —

واقعا مکدر اولماسین دییه ،
آچیق سویلمزدم لکن کنایه ،
ایما تمثیل تشبیه ، تلمیح ، اشارت ،
هپسنی یاپاردم .. سویلردم ، اوت .
حتی سن کلمه‌دن دییوردم یئه
تکلیفسزجه کیدوب اوکله یمکنه [۱]
آرتق آچیق آچیق سویله‌یم ، بیتسین .
تك شو وبال ، کناه اوستمدن کیتسین .
دییه جکدم : اوغلم ، کل بنی دیکله ،

[۱] « یه‌مه‌نه » تلفظ اولونور .

پاره‌سز قالیرسك بو تبذیر کله ۰
یاوروم کندیکه کل ، سوز دیکله آو تق ۰
بو کیدیشلك صوکی افلاسدر ، یازیق !
یازیق کنجلککه ایچرسه‌ك بنه ،
یازیق همشیره‌که ، یازیق ننه‌که !
آلمش اطرافیکی هپ قافاسی بوش
برسورو طالقاووق ، برآلای سرخوش ،
کوندن کونه سنی آزدیریورلر ،
صوکره مکملجه صیزدیریورلر ۰

غفور

— آلچاق سسله —

اوخیرسزلرك [۱] الك بویوکی سن ۰
بکلك سایه‌سنده طولدی هپ کیسه‌لك ۰

اغا

نه سویله‌نیورسك کندی کندیکه ؟
نه‌یسه اولدی آرتق ، کیت افندیکه ۰۰

غفور

بویله ، الم بوشمی ، کوندریورسك ؟

— لطیفه‌یه بوزمق ایسته‌یه‌رك —

قهوه‌جی ایچمه‌دن پول ویریورسك !

— بوصره‌ده اوشاق قوجامان برتپسی ایچنده برتك فنجان قهوه کتیرر . مسافره کوتوررکن

[۱] « خایرسزلر » اوقونان ۰

اغا یولنی کسوب همه‌ن فنجانی کندیسی آلیر ، کندی ایچمك اوزره او کنه قویوب اوطورور. غفور بوحاله شاشقین شاشقین باقار . —

اغا

توزوم بابا غفور ، کوجنمه‌سك آ ،
بن سنی أیجه کورمش ، کچیرمش ،
حالدن آکلار ، ذکی ، عقلی باشنده
بر آدم صانیردم . عته کتیرمش
اولمالیسك . یازیق ! یازیق عقلکه !
بویله چوجوقلر یاپما بر دها .
بو کوتو زمانده اودونج ویرمك ها !
هم بویله رهنسز ، کفیلسز فلان !
بن ویررم دیسه‌م سن ذی که : یالان .
شیمدی آکلادکیا ! سلامتله کیت ،
بکمکده بندن بویله سلام ایت .

غفور

اغام ، بویاپدیغك مردلك دکلدر .
بکمك ناموسی صاغلام کفیلدر .

اغا

— اوفکه‌لنه‌رك و آرتق بسبتون ماسکه‌یی آته‌رق —

نه دیدك ؟ مردلکمی ؟ یعنی دیلنك !
ویرمم ، اکلادکمی ، بر تك متلیك .

هم نه کوندن بری یویکی عادت :
اغانك اوکنده اوشاق اوطورمق ؟
نه کونلره قالدق ! هایدی ، چابوق قالق [١]
سکا یاقیشان شی ایاقده خدمت .
حالا اوطوریبور ، باقك ، قارشیمده !
قالق ییقیل باقالم ، حدینی بیلمز !

غفور

— هم چیقار ، هم سویله نیر ، —
بوحالیده کوردم بن شویاشمده .
یوزی قاراسی بیلك توکروك سیلمز .
— قهر اولسون نانکورلك ، قهر اولسون خمت ! —
ییدی ایچدی ، آلدی برچوق هدیه .
بکمك احسانی بوتون بوثروت .
اغالغی بیله مدیوندر بکه .
دیزلرنده طورسون ییدیکی نعمت .
کوزینی کور ایدر منتقم البت .

جیقار

— همت ، قاسم وطوسون کیررلر . —

همت

اغا ، سن نه دیرسك ؟ بونه عارسزلق !
رسول بك دینیلن اوسرسم آلیق
دیلنجی آبدالی کوندرمش بزه ،

[١] « هادی ، چابوق قاق ! » اوقونور .

پاره دیله‌نیور .. ہاق ادبسزه !
بر آلتین ویردك ، هرینی صاودق .
آمان نه دنسزلك ! نه صایقیسزلق !

طوسون

آلدی‌یا ؟ ویردك دیمه‌یلك باری !

همت

— بوزیله‌رق —

چیقاردق‌ویردك یا !

قاسم

آلایدی !

همت

خایری ،
بر دها کلیرسه بر مانغر ویرم .

اغا

— صانکه برشی ویرمش کبی —

کیم ویرر یا آرتق ؟

همت

تبرسین ، سرسم !

طوسون

آرقاداشلر ! بن‌ده سزك کبی‌یم ،
بکلك افلاسنك برسببی‌یم .
بن‌ده سزه اویدم ، جاهللك ایتدم ،
مردلکه یاقیشماز بر یوله کیتدم .
اوسایه‌ده شیمدی خایلی پاروم وار .

لکن سزده ، کلك ، ایتمه‌ییك انکاور ،
هپیمز اوبکاك پرورده‌سی‌یز .
اودونج ایستر بزدن ، هایدی ، ویرمه‌یز . [۱]
لکن انصافمیدر تحقیر اولونسون ؟
بوکا راضی اولماز بر وجدان والله !

اغا ، همت وقاسم

قاه قاه قاه قاه قاه قاه ! واه واه واه واه واه !
وا . . . . یازیقلر اولسون ! چیلدیردی‌طوسون !

طیش پرده اینر .
برنجی قسمك صوکی .
تنفس .

[۱] « هادی » دینه‌جك .

ایکنجی قسمك اشخاصی

عاشق غریب (رسول بك)	
دلی محمود	قهوه‌جی
عبدالغفور	حاجی صاقالی چوق آغارمش
آبدال	
طوسون	
رسول بکك والده‌سی	
امینه خانم	رسول بکك همشیره‌سی .
شاه سنم خانم	« « سوکیلیسی .
آقچه قیز	شاه سنمك جاریه‌سی .

قهوه مشتریلری . عبدالغفورك ارقه‌سنده ایکی حمال .

ایکنجی قسم

— تفلیسده ، —

[برنجی قسمدن ٣ — ٤ سنه صوکره .]

وقعه : رسول بك آرتق تبریزده طورامایه‌رق قاچمش ، فطری استعدادینك وضرورتك سوقیله ساز شاعری اولمش ، تفلیسه کلمشدر. کچدیکی یرلرده وتفلیسده سازیله سوزیله « عاشق غریب » دییه شهرت آله‌رق نهایت تفلیسده یاشمش ، والده‌سی وهمشیره‌سیله اورته حاللی، عادتا فقیرانه برحیات کچیرمکده‌درلر . غریبله تفلیسك اك زنکینی اولان فنی خوجانك قیزی شاه سنم یکدیکرلرینه علاقه ایتمشلردر .

برنجی فصل

منظره :

عاشق غریبك والده وهمشیره‌سیله اوطوردقلری أوده بر اوطه . ساده ، لکن تمیز وکبارانه مفروشات .

مجلس

عاشق غریب (رسول بك) . صوکره والده‌سی وهمشیره‌سی .

غریب

— النده ساز —

[وزن : ٢و(٧)]

بر زمانکی رسول بك وطندن جدا اولدی .
تبریزده بربك [۱] ایکن تفلیسده کدا اولدی .
لکن کچمش کونلره اغلامقدن نه چیقار ؟
شیمدی « عاشق غریب »م ، قهوه‌یی ایتدم مقر .

سازمی بکندیردم تفلیسك کوزلنه .
قوشمالرم ، بیتلرم اویدی یرلی دیلنه .
والده‌مله همشیره‌م آلی ملکلری ؛
بنی خوشنود کورمکدر دنیاده دیلکلری .

صنعتمله سازمدن آز چوق کار ایدییورز .
شکر علی کل حال کچینوب کیدییورز . [۲]
قناعته دیمشلر توکنمز برخزینه .
اونی بولدم ، یوکسکده اوچان قوشدن بکانه ؟
— بر لحظه توقفدن صوکره —
[وزن دکیشیور ، مفعول مفاعیل مفاعیل فعولن اولیور]
لکن اوسنم ! آه اوصنم ! آه اوپریزاد !
سودالی نکاهنده ـ الهی ! ـ او ، نه افسون !
برطرناغنی کورسه نه شیرینی فرهاد
بر کون آکار آرتق نه‌ده لیلاسنی مجنون .

ای غنچه لبندن اوچان الك نازلی تبسم !
وارم سنك ، عمرم سنك اولسون ابدیاً ..

---

[۱] « بك » یرینه « بای »ده دیرلودی .
[۲] یاخود (حالمزدن خوشنودز ، کچینوب کیدییورز .)

آی حسن الهی ایدن آننده تجسم !
مفتونم ازلدن سکا ، مفتونم ازلدن .
— برآز توقفله قاپی‌یه باقدقدن صوکره —
[۲ (۷) وزننه عودتله]

حیاتمی بسله‌ین بوعشقك کونشیدر .
خیالمی سوسله‌ین سنمك کوزی ، قاشی .
او، روحمك ازلدن یارادیلمش أشیدر .
حوریلرده بولنماز اونك آهو باقیشی .
— برآز صوکره قالقوب بر پنجره‌یه
بر قاپی‌یه، عصبی عصبی کزینیر، —
لکن بك اوزادیلر ، بر عصر کچیکدیلر . [۱]
باشمده بو انتظار قیزغین دەمیردن بتر .
— تکرار اوطوروب سازینی النه آلیر . —
سویشن جانلری ممکنمی که بر سد آییره ؟
قارلی طاغلر، اوچورملر بیله اولسه آرەده ؛
یا آشارلر ، یادەلر، اویله کچرلر .. زیرا
اك بویوك خارقەلر زادۀ عشق وسودا ..
— برمدتجك صوکره قاپی آچیلیر. آننەسی
وهمشیرەسی سوقاق قیافتیله کیررلر. —

غریب
— همەن سازینی فیرلاتەرق ویرندن
صیچرایەرق صوك درجەده وجد
وهیجانله —
[وزن : ۳ (٥) در .]

---

[۱] یاخود (لکن بك اوزادیلر . نه قادار کچیکدیلر !)

آننه !

— آننه‌سنك كوزلرينك ايچنه باقار . والده‌سى
متين كوروئمكه چاليشير . —

يولنه قربان اولديغم سوكيلى نينه‌م !
عاشق غريبك اولاجقميدر كل يوزلى سنم ؟
نصل ؟ سويله! نه‌ديديلر ؟ آننه ! بر اميد وارمى ؟
دوكون درنكمى غريبى بكلر ، يوقسه مزارمى ؟

آننه‌سى

[وزن : ٢ (٧) در .]

ديكله ، اوغلم ، نينه‌كى ، صبرلى اول آزيجق .
سنمى ويره‌جكلر ..

— غريبك يوزى سوينجله پارلار. —

لكن آناسى بزه
ديدى : « قيزك باباسى ايستر تمام قرق كيسه .»

— غريبك يوزى بولوطلانير . —

واقعا شانلريله متناسب آغيراق ..

— كوزلرى طولارق —

رحمتلى باباك اولسه همان صايار ويريردى ،
سوكيلى رسوانى كوكلنجه أووه‌ويردى .
شمدى غربت ايلنده انجق كچينيوروز .
بوقادار چوق پاره‌يى نصل ، نردن بولورز ؟
اونكچين بنى ديكله ، ياوروم ، واز كيچ سنمدن
باشقه برقيز آرارز ،

— قيزينه —

امینه نه دیرسك سن ؟

غریب

آننه ، گچمش کیجه‌لر خاویدر ، چکرم .
اوکوزل صباح ایچین تك چاره‌دو سفرم .
أولورم‌ده واز گچمم ، گچه‌مم سنمه‌دن .
اوچ کیسه آقچه‌مز وار ، برینی آلیرم بن ،
ایکیسی سنده قالسین ، یتر سزه برسنه .
قازانده‌جه یوللارم ، یوانی بولوب ، ینه .

— قادینلر فریادله آغلامغه باشلارلر . —

آننه‌سی

بك اوغلم نینه‌سنی بوقدرمی سوییور ؟
غربت ایلده برآقوب بنی نصل گیدیور ؟ } [۱]

امینه خانم

قارداشمدن آیرلمق بنمچین برأولومدر [۲]
غربت ایچنده هجران ، قهر اوستنه ظلمدر .

غریب

— والده‌سنه —

مراق ایتمه ، والده ! چوق چوق برایکی سنه ..

— همشیره‌سنه —

---

[۱] بوقافیه‌یه بعضلری اعتراض ایدرلر . اعتراضلرینه هدف اولمامق ایچین { بوقادارمی سوییور بك اوغلم نینه‌سنی ؟ / نصل گیدیور غربت ایلده براقوب بنی ؟ } دییه بیلیردم . لکن قافیه‌سزده دیسه‌لر متنده‌کی شکلی ترجیح ایدرم .
[۲] یاخود : « قارداشمدن آیرلمق بنم ایچین أولومدر . »

قاووشدورر مولامن ، ایکی گوزم امینه !

— قادینلر آغلامغه دوام ایدرلر —

غریب چیقار

اورته پرده اینر

یکی پرده آچیلنجه‌یه قادار موزیقه :

یوزمی اوقشیبور نازنین بر ال ،
کوزمدن اوچیور بر نارین امل ،
ییلدیزلری دییور کیجه‌نك : یوکسل !
ای طوپراق چوجوغی ، بزه ، بزه گل !

« بن سنکم » دییور او نازلی گوزل .
یا « نه‌دن روحمده بوفتور ، کسل ؟

اوزاق بر امیدن گلیرکن ضجرت ،
یأسك تصوری ویردی جسارت .
یاقسه‌ده غریبی الك آجی حسرت ،
اومولور صوکنده وصلت ، مسرت .

هیهاتلر ! نه واهی ، بیهوده غیرت !
ماضیٔ حیاتم کنجلره عبرت .

حالم شویله بویله ، آتی شبهه‌لی .

بعضاً يأس بوغار طفل املی ،
بعضاً امیدك ـ که نوری ازلی ـ
قارا بولوطلری صییریر الی .

سودم ابدیاً بن او کوزلی .
یابن أولمه‌لی‌یم یا او ، کولمه‌لی .

ایکنجی فصل

منظره :

موسم صوك بهار . کیجه مهتاب. آیك اون دردی . غنی خوجانك کوشکنك باغچه سنه یاقین بر قورولق .

مجلس

غریب . صوکره سیم و آقچه قیز .

غریب

— النده ساز —

[وزن : مفعول مفاعیل مفاعیل فعولن .]

ای کوکب شب ! صورما نیچین شاعرك آغلار !
بیچاره کوکل جوشدی ینه درد ایله چاغلار .
باق، سودیکمك نازلی آدیملرله کچنده
شنلندیره‌رك چیچکنه‌دیکی تازه چمنده
ازهار محبت صولیور شیمدی، پریشان ..
هپ بکزی اوچوق، بویی بوکوك سنبل وریحان .. [۱]
عشقیله اونك ناله ایدر قوشلر اغاجلر .
هر کون بکا یاصدیق قاپیسنده قاراطاشلر .
ایواه ! [۲] باشم آرتق اوصفادن بیله محروم .

---

[۱] یاخود : ازهار محبت اونی کوزلر ، متجسس ،
هپ بکزی اوچوق ، بوینی بوکوك سنبل ونرکس .
[۲] یاخود (لکن . . . . الخ .)

غربت یلی أسدی یکیدن ، ای‌سر غموم !

— بر لحظه توقفدن صوکره —

کوکلم صاراران یاپراغه بکزر ، اوده صیزلار .

روحمده ده بر ناله‌لی ، شکوالی خزان وار .

— آلتنه خزانرسیده بریاپراق دوشر —

ایتمش سنی روزگار بو کیجه دردمه اورتاق

طوپراق یوزمه سودتون ای صیتالی یاپراق !

ای داللری عریان چنار ایت نوحه‌مه امداد ،

ایکله‌ت اکیلن سازلری ای رعشه ویرن باد !

بن ، آیریلغك روحمه چوکمش آجیسندن ،

انجق شو بوغوق ســله ، سزای قارشیکی اورمان

بایقوشلری ، الکتیز ، الك آجی سسلر کزله

فریاد ایده‌لم ، سن ده ، قیرلمش سازم ، ایکله

هپ ایکله‌یه‌لم ، حایقیرالم بلکه بو افغان

تأثیر ایده‌رك ربم ایلدر چاره‌لر احسان .

یوق ، چونکه ، غریبه فلکك قهرینه حد یوق .

فریاد ایده‌یوم ، کیمسه‌دن ایوا . . . . ! مدد یوق .

طویسایدی بو نالشلری ، کلسه‌یدی اوسلطان !

اویسه‌یدم اونك بن ینه کلکون ایاغندن [۱]

آغزمده بو ، عشقمدن اولوب کیزلی نشانه .

---

[۱] اولجه بو بیت شویله ایدی :

طویسایدی بو فریادی کلسه‌یدی اوسلطان !

جان بر اب اوپه‌یدم ینه کلکون ایاغندن !

روحمده قالایدی بریجك بنبه ترانه !

— اوزوندن خفیف بولوط کچن آیه باقه‌رق —

نوحه‌م سنی اینجیتدیمی ، ای کوکب نازان ؟

عفو ایت بنی ! اولدیردی بنی حسرت و هجرانی .

دامانکه دکدیسه بونالهم سنك ای ماه !

الماس قانادکله سن اولاشدیر اوکا بالله !

یوق یوق اونی اینجیتمه‌یه‌سلك ! آه ! نه چاره !..

یالکز بکا بر لحن اثیری ایت اعاره .

— کوشکك پنجره‌لرینه طوغرو —

بیچاره غریبك بو کیجه کلدی وداعه .

ای حسن مجسم ! اولاسك ربه ودیعه .

اللهه امانت !..

— غریب بو « سه‌ره‌ناد » ك صوکنده وجد و هیجاندن بایيلير . دوشدیکی یرده اویویاقالیر . —

برمدت صوکره اوزاقدن شاه سنمله آغچه قیز کورنورلر. کوشکارینك باغچه قاپیسندن چیقمشلر ، چیپلاق آیاقلارینه کچیردکاری اینجه‌لی نعلینلرله [۱] یاواش یاواش ایلریلرلر . —

سنم

— آغچه‌یه —

باق ، باق ! نه خیانت !

یاتمش اویومش ، بنسه شو کوزلر ایکی چشمه ، آغلار ، چیقارم هر کیجه حسرتله صباحه .

[۱] اسکیلرك کیدیکی بر نوع ساندال .

آقچه

بن شیمدی آبارسه‌م بلنه عشق ایله تکمه
صیچرارده یرندن ..

سیم

دلی قیز! ایچمه، صاقین ها!

اقچه

— غریبك سازینی آله‌رق —
[وزن: ٥+٣ ویالکز نقراتده ٢(٤) در]

کوشکندن ایندی، یورودی:
اویان آوجی! آوك کلدی ..
شوقی عالمی بوروددی.
اویان آوجی! آوك کلدی ..

— خانمی باشدن آیاغه قدر سوزوب کوله‌رك —

اییك صاچلری اورمه‌لی.
مخمور کوزلری سورمه‌لی.
اندامنی بر کورمه‌لی.
اویان آوجی! آوك کلدی ..

الی ایاغی قینالی.
بللور قوللاری صیغالی

— بو بورله‌نه‌رك —

یانده قوجه صویالی.
اویان آوجی! آوك کلدی ..

سنم

ایکی کوزم آقجه ، کوزل ، شن کلین !
خولیالره طالمش غریب اویانماز .
بنم اوکا عشقم کبی پك درین
رؤیالره طالمش غریب اویانماز ..

سوداسیله اولدم دلی ، دیوانه .
او ، عقلمی آلان ظالم اویانماز ..
اویقوسیده ، بیلهسلك ، بر بهانه .
او ، کوکلمی چالان ظالم اویانماز .

— وجدورقتله —

غریب ! غریب ! آچ اویقودن کوزکی .
یوقسه شیمدی اوپرم کل یوزکی ..
غریبسهدم ، پك اوزلهدم سوزکی .
اویان! غریب! اویان ، الویردی بوناز ..

— آقجه قیز بوصرهده عاشقك اومزینه
الیله طوقونور. غریب اویانوب اولا آقجهبی
صوکره سنمی کورر . —

غریب

آقجه قیز !.. آه ! سنمیسك ؟ سنم !

سنم

— ستمله —

یا کیم اولسون ؟ بنم ، زواللی سنم .
سن اویورکن صفای خاطرله ،

صیزلایان ، ایکله ین فقط اصلا
کوزنی یومایان سنم ...

غریب

الله !

نه ستم ! آه ! سوکیلیم سنم آه !
سنمم ! سن زواللی ها ! اونه سوز ؟
یوقسه طویدکمی ؟ طویمادك .. بر کوز
کور اولور آغلامازسه دردکله .
فقط ایوا .. ه ! کل ! سنم ! دیکله !
دیکله ، کوکسمده ، ووردیغك قلبم
نه المر ایچنده چیرپینیور !
نه یامان طالعم بنم ! ـ ربم ! ـ
بکا طاس طاس زهر، قهر صونیور .
فلکك یتمیور جفاسی بکا ،
ملکم بندن اشتباه ایدییور !

— آیه طوغرو —

ای ، سمادن بچوب الهه کیدن
متغلم فغانمی ایشیدن
محرم راز ! سویله ، سویله اوکا !
سویله : بالله ، بك کناه ایدییور !

— برلحظه توقفدن صوکره مقامی دکیشدیره رك —

[وزن : ۲ (فعلاتن)، ۱(فعلن)]

سنمم ! آه ! حیاتم ! روحم !

بو کیجه – مرحمت ایت ! – مجروحم .
قسمتم سوق ایدیور رومه نی .

سم

— همان متغیر اوله‌رق خلجانله —

نه دیدك؟ رومه‌می؟ گیتمکمی؟

— خلجاندن خفقان کابیر ، بیتیره‌من —

آقجه

سبب ؟

غریب

دییه‌لم بز بوکا حکم کوکب .
یا ، قولای شیمی قازانمق سنمی ؟ [۱]

اقجه

نه سبب ! اکلاینه عشق اولسون !

غریب

بو صباح والده‌یه ، یالواره‌رق ،
دیدم : « ای والده ! دنیاده‌سنی
ملك الرحمه یاراتمش بزه حق .
اویله بردرده کرفتار اوغلك
که طاغیلماز جانه چوکمش المی .
چوزه‌جك عقده‌می انجق سنسك .
— سکا ربم نه‌دیلرسه‌ك ویرسین . — [۲]

[۱] بومصراع اولجه شویله ایدی : (قولای اولسونمی قازانمق سنمی؟)
[۲] یاخود : (سکا مولی چوق عمرلر ویرسین .)

کیده‌جکسك، نینه، ماصلاقده غنی
خوجانك کوشکنه، سودکسه بنی ،
قیزینی ایسته‌یه‌جکسك ، آننه ! »
« ــ های های اوغلم، کیده‌رم، کل، امینه ! »
دیدی، همشیره‌یی آلدی ، ایکیسی
کیتدیلر .. آننه که آجمش آننه‌م ،
اوده کیتمش باباکه بیلدیرمش ،
او، دیمش : « وارمایی ایسترسه سنم،
ویریرم عاشقه ، خوش شاهرمش ،
هم ده ناموسلو چوجقدر ، بیلیرم ؛
سنمك قرق کیسه لکن مهری . »
بونی بولمق بکا آرتق واجب .
بو ~~سفردن~~ کوزه آلدم سفری .

سنم

سکا قربان اولایم ، کیتمه، غریب !
سکا بن شیمدی .. بوساعتده .. همه‌ن
کتیریر، قرق کیسه آلتین ، کایرم ،
بورادن بر یره آیرلماده سن ..

غریب

بونی دنیاده قبول ایتمم بن .
بر قادیندن پاره آلمق ! اوه نه ذل !
بن قبول ایتسه‌م اکر منع ایت سن .

سوه‌من چونكه سنی اویله كوكل .

— كندینی شاشیره‌رق —

بكا احمد خوجانك اوغلی رسول .. [۱]

— هویتنی افشا ایتمش اولدیغنك فرقنه
واره‌رق ندامتله —

نه‌دیدم ؟ نه‌یسه شوبر حكمتدر :

كیمسه‌نك ویركیسنی [۲] ایتمه قبول ؛

بدلی جوهر حریتدر [۳]

سهم

— بی‌تاب —

[وزن : مفعول مفاعلن فعولن .]

محروم سنجه دیمك مقرر .

حسرت ، هجران، أولوم مقدر .

سندك انجق بنم پناهم .

— یارب ! یارب ! نه‌در كناهم ؟ —

كوردم ، سودم سنی فهیم ،

حرمان اولدی بوتون نصیبم .

اومدم سندن وفا ، صداقت .

چكدم هر كون جفا مشقت .

ایتمه ، ایتمه ! بوظلمی ایتمه ! [٤]

---

[۱] یاخود : بكا دیرلر خوجانك اوغلی رسول ..

[۲] « ویركیسنی » یرینه « ویردیكنی » یاخود « بخششنی » دیمك ده‌قابلدر. یاخود: « كیمسه‌نك لطفنی سن ایتمه قبول » ده دنیله بیلیر

[۳] « كیمسه‌نك لطفنه اولمه طالب ،
بدلی جوهر حریتدر . نامق كمال . »

[٤] یاخود : « رب قائل دكل بوظلمه » یاخود « كوكلك راضیمیدر بوظلمه؟ »

کیتمه کیتمه ! غریب کیتمه !

غریب

تکدیر ایتمه غریبی ، شاهم !
تشجیع ایت سن که بك تباهم .
تقصیرم چوق . نه لازم انکار ؛
بك کنچ اولدی بو انتباهم .
بر مسرفدم کچن زمانده
بر درس اولدی بو کون کناهم .
ایلدن آلمق یکیتلك اولسه
رد ایتمزدم شو لطفی ، ماهم
البت بر کون ایدرده احسان .
مسعود ایلر بزی الهم .

سنم

[وزن : ۲ (مفاعلین) ، ۱ (فعولن)]

غریبم ! بلك غریب اولدی جوابك .
سنم ایلها ! بومی نازلی خطابك ؟
سنم که عمرینك ذوق وغروری
سنك اولمقدر ای کوکلم سروری !

غریب

سنم روحم ، حیاتم ، مالکمدر
که اونسز بنجه هر وارلق عدمدر .
فقط کندم قازانمازسه‌م حیاتی ،
حیاتمده بکا بر درلو سمدر .

دکلدر لایق وصلك اوعاجز
کمالی سعی خودسز مغتنمدر .
سنك یالکز غریبه اعتمادك
بنمچین اك بویوك لطف وکرمدر .

صنم

غریبم ، کرچه بونلر هپ ستمدر ،
فقط امرك مطاع ومحترمدر .
نه چاره ، نیت ایتمشسك ، کیدرسك ؛
سلامتله ینه عودت ایدرسك .

— ینه نادم ومتلاشی تبدیل مقامله —

[وزن ، مختلط : ۳.(٤)و٦٩+٥نذر .]

خایر ، کیتمه ! قاراریبور هوالر ،
او کز قیش ، یارین یاغمور ، چامور ، قار ..

غریب

اونك ایچین یوله بن برکون اقدم
چیقوب قیشدن اوکجه ، دیبورم ، کیتسهم .

صنم

— آغلایه‌رق —

نه دیسه‌م نافله ، کار ایتمیور آه !
مرادمك عکسی چیقیور ایواه !
دکمه یبکیتلرده اولماز حقیقت .
وار اویله‌یسه ربم سلامت ویرسین .
یارب ! روامیدر بو آجی فرقت ؟

ظالم! نصل بنی صالوب کیدرسك؟
وارسه یور ککده بکا محبت
اونوتما سنمی تیزجه کله‌سین.
عشقکله اولمکی جانمه منت
بیلیرم، هرزمان بونی بیله‌سین.
— بوصره‌ده آقچه آغلامامق ایچین قاچار. —

غریب

[وزن: ۲ (مفاعلین)، ۱ (فعولن)]

غریبك عهدی واردر تا أزلدن.
أولورده کوکلی آیرلماز کوزلدن.

سنم

وای بکا!
غریبم رومده دیرلر چوق کوزل وار،
کورنلر مطلقا باشدن چیقارلر.
سنمدن، قورقارم، سن واز کچرسك.
کیدرسك باشقه بردابر سچرسك.

[وزن: ۷]

ظالم اورده قالیرسه‌ك،
سنمی محو ایدرسك.
باشقه برقیز آلیرسه‌ك،
بیل، قانمه کیررسك.

غریب

آغلاما!

*

بنم کوکلمده آچماز باشقه بر گل ،
غریبك یوق سنمدن باشقه یاری .
صاچکلمدن غیری کر قوقلارسه سنبل ،
اولوب بیك پارچه ، طاشلانسین مزاری .

لکن بکله مزده سن
باشقه سنه وار یرسه ك
اوکون أولور بو کوله ك .
آغلاما آرقه سندن .

سنم

غریب ! بو ، نه بهتاندر !
بنم قلبم عیاندر .
بو وجودی آنجق سن .
صارارسلك یاخود کفن ..

— ینه متلاشی —

[وزن : ۲ (٤) + ۳]

فقط ینه یالواریرم سکا بن ،
کیتمه روحم ، کیتمه صاقین رومه سن ،

غریب

شاهم ، بن امریکه قارشی کلمم .

سنم

— بردن بره سوینه رك —

سکا فدا اولسون بیك کره سنم !

دیمك كه قالیورسلك الك نهایت .
اولوتا كریم ! نه دولت ! نه عنایت !

غریب
ایواه ! اویله دكل كه .. رومه كیتمم ،
غربه طوغرو پك اوقادار اوزانمام .
جنوب غربی‌یه اولادر كیتمه‌م ؛
اومولومش حالده چوق قازانمام .

سنم
غریب ! كوكلك قاپالمی شفقته !
غریب ! طایانامام بن بو فرقته !
نه قاداد سوره‌جك ـ ربم ! ـ بوحسرت ؟
نه زمان طویاجق قلبم مسرت ؟

غریب
سودیجكم ! مقدری بیله‌مم .
لكن الم بوش اوله‌رق كله‌مم .

سنم
ایكی كوزم ! چالیش تیزجه عودته !

غریب
مولام ایریشدیرسین اوسعادته !

سنم
— تسلی وجسارت بولغه چالیشه‌رق —
قادر مولام كوریور حالمزی ؛

آجیسین ده تیز قاووشدورسون بزی !

وداعلاشیر کن اورته پرده اینر

صحنه د کیشدیریلوب یکی پرده آچیلنجه یه قادار

موزیقه :

« آیریلق » [وزن : ٦ + ٥]

« آننه ! بن یولجی یم ، کیده جك وقتم
کلدی . » دیدم ، هنوز ایسلیدی طاغلر ،
کونش طوغمامشدی ، سیسلیدی باغلر .
کوکلمده آتشلی آجیلر چاغلار .

طول نینه م ، یتیم قیز قارده شم آغلار .
کل یوزلر حسرتدن کول رنکی باغلار ..

یاپراغی طاغیلمش چیچکه باقدم :
بوینی بوکوك دالده کوکلم کبی زار .
صاراروب دوکولمش نازلی یاپراقلر .
روزکار آجی آجی ایصلیقلر چالار .

قارشیدن کوروندی اواشم آغلار .
کل یوزی هجراندن کول رنکی باغلار ..

باشمه دیکندن برچلنك طاقدم .
غریبك کوکسنی خنجرلر داغلار .
عجبا استقبال بزه نه صاقلار ؟

روزکار آجی آجی ایصلیقلر چالار .

تشییعیمه چیقمش اوجانان آغلار .
گل یوزی کدردن کول رنکی باغلار .

قاچ کره‌لر بن ده دونه‌رك باقدم !
طاشلرك اوستنه ییقیله‌جقدم .
. . . دونه‌مدم آرتق خایلی اوزاقدم .
روحمی او هجرا باغده براقدم .
چشمه‌نك باشنه کلدی اغالر .
ربه اصمارلادم، اوغورلادیلر .
قارشیلقلی اولدی حزین دعالر .

چیقدم یوله ، غریب، کوکل قان آغلار .
روزکار آجی آجی ایصلیقلر چالار ...

اوچنجی فصل

منظره :

دلی محمودك قهوه‌خانه‌سی . غلبه‌لك . بر کوشه‌ده غفور . طوسون وآبدال . غفورك آرقه‌سنده ایکی حمال ، اوکنده بر هکبه .

مجلس

دلی محمود ، دیکر حضار ، غفور . آبدال . طوسون .
صوکره عاشق غریب .

محمود

[وزن : ۲ (۷)]
اغالر ، بوکون سزه سویله‌یه‌جك سوزم وار :
عاشق غریبی هرکس سومشدر بنم قادار .

حضار

عاشق غریبمی ؟ اه‌وت ، هپمزده سورز
عاشقلر آره‌سنده اشی یوقدر ، شبهه‌سز .

محمود

وار اولك اغالرم ؛ شیمدی دیکله‌ییك بنی :
بیلیرسکز تفلیسك اك خاندان زنکینی
بوکون غنی خوجادر .

حضار

أه‌وه‌ت ، أه‌وه‌ت ، بیلیرز

شهرمزك الڭ بویوك ایراد صاحبی غنی

خوجا . آنجق بغدادده بولورسیکز دنکنی .

محمود

عاشق غریب خوجانك قیزینه کوکل ویرمش ،

قیزده — اویله دییورلر — اونی جاندن سورمش .[۱]

حضار

یا ! شاه سنمی ؟ او قیز گوزللرك شاهیدر .

محمود

غریبده جوانلرك ، عاشقلرك ماهیدر .

حضار

پك مناسب ، پك گوزل .. لکن غریب فقیردر ،

خوجامزسه اغنیا شانی پك گوزه‌تیر ،

محمود

أه‌وه‌ت ، خوجا قرق کیسه آغیرلق ایستیورمش .

عاشقده بو پاره‌یی بولمغه کیدییورمش ،

حضار

کیدییورمی ؟ نه دیدك شاعرمز کیتمه‌سین ،

سازینه آلیشدیردی ، بزه یازیق ایتمه‌سین .

محمود

اویله‌یسه ، شیمدی بورده ، قرق الی کیشی وارز .

---

[۱] یاخود : « ... غریبدن حظ ایدرمش . »

برر كيسه ویریرسه‌ك بو پاره‌یی طوپلارز .
ایشته بندن بر كيسه .

حضاردن بری

بندن ایكی .

دیكر بری

بندن ده

یاریم كیسه . دكلمی ؟ هركس حالنه كوره .

—سكوت ایدن برینه—

نه سكوت [۱] طورییورسك ؟ سویله‌سه‌ك آبره سن ده .

دیكر بری

— یانده كیلره یاواش سسله دانیشه‌رق —

بزم اون بشمزدن اون بر كیسه، بریره .

قید ایدیكز .

دیكر بری

— یانده كیلرله فیصیلداشه‌رق —

بشمز سكز كیسه ویریرز

دیكر بری

— یانده كیلرله سویله‌شه‌رك —

بزده اوتمز برر .

دیكر بری

بكاده بریازیكز .

دیكر بری

بكا ایكی .

---

[۱] ساكت مقامنده قوللانیلیر

دیکر بری

بنی ده بر بجق یاز .

دیکر بری

— یانندهکیلری استهزاجله —

آلتیمز

ویریبورز مشترك برقلمده اوچ کیسه .

غفور

افالو ، بز بوکون کلدك تفلیسه .
بو ، عاشق غریب دیدیککز آدام
نره‌لیدر ؟ عیب اولورمی صورسه‌م ؟

حضاردن بری

تبریزلیدر .

دیکر بری

نه‌یه صوردك ؟

دیکر بری

سن کیمسك ؟

غفور

بن بر رسول بك طانیرم تبریزدن ؛
اومی دیرم ؟ اوسیدن صوردم بن .

حضاردن بری

بواسمده تبریزلی مرحوم احمد
خوجانك براوغلی وارمش ، دیرلردی .

عاشق غریب او ، ها ! نه مناسبت ؟

— غریب کیرر . —

دیگر بری

ایشته غریب ! ایشته کندیده کلدی .

غفور

— باقەرق ویرندن فیرلایەرق —

تا کندیسی . . افندملك اوغلیدر .

مرحوم خوجانك نازلی رسولیدر .

— اوچ یابانجی غریبه طوغرو سکیرتیرلر . غفور بکنك بوینه صاریلوب تهیجله کوزلرندن ، طوسون ، محجوبانه ، آبدال صیریتەرق ، اللرندن اوپرلر . غریب غفور وآبدالی قوجاقلار . طوسونەده التفات ایدر . —

آه ! بکجکم ، شکر بولدم بن سنی .

بو یاشمدن صوکره ترك ایتدك بنی !

آبدال ، طوسون ، بن ، اوچمز برابر ،

اوچ ییل اولدی ، طولاشمادق هیچ بر یر

قالمادی ، هر کوشەیی طاریبورز ،

اوچان قوشدن صوربیور ، آرییورز .

والده کلدن ، همشیره کلدن نه خبر ؟

ایلریا !

غریب

خوش کلدیکز ، ایلر .

— تأثر ورقتله —

نه قادار ممنون اولدم ، بیلسه‌ك ، لالا !

— تجلله —

لکن چیقیورم بن یارین یوله .
آناملہ تیز قارده‌شم قالاجقلر .
قالیرسه‌کز آبدالله والده‌مده ،
کیتدیکم یرلردن چالیشوب بن‌ده
هر فرصتده آز چوق برشیلر یوللار ،
نه اونلری ، نه سزی ضرورتده
بیراقمام ان‌شالله [۱] . شیمدی ، دوستلرم ،
حقکزی حلال ایدك ، بن ایشته
هپیکزی الهه اصمارلارم .
چیقیورم یوله صباح ایرکندن .
خوشجه قالك . لالا ، آبدال ، بویوروك ،
بز آه‌وه کیده‌لم .

محمود

جانم آز طوروك
عاشقله کوروشیم [۲] بر دقیقه بن .

— دلی محمود غریبی تنها بر کوشه‌یه چکه‌رك قرق کیسه‌یی نصل طوپلایوب هدیه ایتمك ایستدکلرینی آکلاتیرو بریره کیتمه‌یوب تفلیسده قالماسنی رجا ایدر . غریب رد ایدر . رد اشارتلری یاپدیغی کوریلور . —

[۱] ان‌شاءالله . (اینشالالاه) اوقونور .
[۲] (بکله کوروشه‌یم) دیمك‌ده ممکندر .

— حضاره توجهله —

افلار اوستهم هپ اولان ایشلری
آکلاتدی . تشکر ایدرم ، لکن
امرکزی طوتمق دکلدر ممکن .
شیمدی قبول ایتسهم احسانکزی ،
بر کون اولور بلکه‌ده جانکزی
صیقه‌جق بر قصور ، خطا ایشله‌رم ،
دیرسیکز نه عادی ، نه نانکور آدام !
اوکون بن یرك دیبنه کچرم .

آبدال

هی ، افلار ! بکا باقك ! او ، بر بلك .
هیچ آلیرمی باشقه‌سندن او ، برشی ؟
بن آبدالم ؛ بکا ویرك ؛ آلیرم ؛
اولونجه‌یه قادار بورده قالیرم .

— حضار کولوشورلر . —

نه کولدیکز ؟ بن‌ده سازدن چاقارم .
اوکا سازی ، عاشقلغی اوکره‌تن
بو آبدالدر ؛ انکار ایتمز او ، ذاتاً .
هله ایتسین ! بر نفسده یاقارم .

حضاردن بری

اویله‌یسه شو سازی آل ، دی باقالم [۱]

[۱] « دی » ، « هایدی » یورو ، باشلا ! مقامنده .

— النه ساز آله‌رق —

آلدی ابدال ، نه سویله‌دی باقالم :

[وزن : ۸ هجه‌ددر .]

تبریزك اشرافندن
احمد خوجا أولمشدی .
زمانك اجلافندن
بر چوقلری أوشوشدی .
اوغلی رسول ، طوی بر کنج ،
قانار هر بر یالانه .
اونلرسه غایت ایکرنج
فندلریله اوغلانه
سفاهت ایتدیردیلر ،
کوستروب درلو هنر ،
معدنی أریتدیلر ،
توکتدیلر مالنی .
مال بیتنجه کیتدیلر ،
صورمادیلر حالنی .
هر بری سایه‌سنده
ملك صاحبی اولمشدی .
جمله‌سنك کیسه‌سی
آلتینیله طولمشدی .
بکلك دها او سنده

بویوك عزت نفسی
واردی ؛ بردن قایب اولدی [۱]
بزه خبر ویرمه‌دن .
کیجه‌دن چیقمش یوله [۲]
کیمسه‌یه سزدیرمه‌دن .
ینه‌سیله قارده‌شی
صاف ایکی خاتون کیشی .
اونلری‌ده برابر
چیقارمش یوله مکر .
رهنده یدی اه‌و ، طوسون
آلاجقلیدن آلدی .
بو ، چوق کیتدی کوجه .
اوکا ایتدم بر اویون
که اوده شاشه قالدی .
بورونوب بر کفنه
کیردم جادی شکلنه ،
کیزلندم بر کوشه‌یه ؛
اورده یاری کیجه‌یه
قادار اویله آچ ، صوسز ،
بکله‌دم سس‌سز ، صوص پوص ..
او ، یاتمغه کیرر کن ،

---

[۱] (غائب اولدی) .
[۲] یاخود [بر کیجه چیقمش یوله .]

اوكنه چیقدم بردن .
دوندی همه‌ن سرسه‌ه ،
باشلادی تتره‌مكه .
دیدم : « سن ، رسول بكه
بونچه ایشلر ایتمشكن ،
بو قوناقده سین بن
بیراقیرمی‌یم راحت ؟
ایشته سكا نصیحت :
شیمدی یقیل كیت ، همه‌ن ،
سكا شرم دكمه‌دن . »
صوكنی بكله‌مه‌دی ؛
برشیجك سویله‌مه‌دی ؛
قوشه‌رق چیقدی كیتدی .
بكجی خرسز ظن ایتدی .
قوقالادی برمدت .
سسله‌نوب بن ، پر‌حدت ،
اوشاقلری قالدیردم ،
ارقه‌سندن صالدیردم .
صوكره ایندم ، موطواغه ، [1]
یه‌جك آرامغه .
قارنمی طویوروركن

[1] مطبخه .

برنسس ایشیتدم ، بردن ،
« ـ ایواه ، شیمدی طوتارلر . »
دیه‌رك کندیمی طار
پنجره‌دن آولویه
آتدم ، سورچوب قویویه
دوشمشم قارا کلقده .
أولیوردم آز دها ...
برحلقه چکدی الله ،
طوتمشم جان هولیله .
بن اوکا آصیلیرکن ،
حلقه‌لی طاش یرندن
قوپدی ، دوشدم برده‌ه [۱]
ایاغم ایردی صویه .
نه‌یسه طاوروانوب ینه
چیقدم صویك یوزینه .
طاشلك چیقدیغی یره
طوتوندم ؛ یاره ، بره
ایچنده قالدی بوتون
اللرم . عاقبت کون
طوغدی ، باقدم ایچنه
طاشلك قوپدیغی یرك .

[۱] « دهلیز » اوقونور .

نه کوردیم : برطاره درین [۱]
سرداب که مردیوه‌نه
بکزر ، ایترده ینه
بیلمم نه یانه چیقار .
طوپلانوب همه‌ن اوطار
دلیکدن طالدم ، ایندم ،
اون بش باصاماق قادار
واردی . صوکره سیلکیندم ؛
قارشیکی باصامافلر ،
باقالم ، هیدم ، کیدر
البت یوکسلك بریره
دوکه‌رك صوثوق تزلر
آیاق آتدم برکره .
اًلله یوقلایه‌رق
چیقدم بر چوق باصاماق ؛
وارمشم بر مخزنه .
« مطلقا بر دفینه
صاقلامشلردر بوریه » [۲]
دیدم . لکن نه ضیا
نه‌ده هوا آلاجق

[۱] (نه کوره‌یم : بردرین) دیمك ممکندی . لکن تلفظی املایه ترجیح ایتدم .
[۲] یاخود (صاقلامشلر بورایه)

بر منفس[۱] آچامشلر .
دیدم . کیم چیقاره‌جق
بنی شیمدی؟ هپ دیوار
درت بر طرف . نره‌یه
قافامی ووردمسه طاش .
کری‌یه دونیم دییه [۲]
چابالارکن ، پرتلاش ،
الله بر ایپ بکلدی ،
چکدم ؛ ساچدن بر قاپاق
آچیلدی . کوزم سچدی ،
اورتالق ایشیپارق ، [۳]
برسورو چوملك ، چاناق .
هر برینی آچه‌رق ،
باقدم : هپ بر آز صامان
آلتنده برر کیسه
آلتین چیقدی ، قوجامان ،
دیدم ، شونلری کیمسه
کورمه‌دن ، شودیکدن
غفورله آلابیلسه‌ك !
طاوان دکلدی یوکسك .

---

[۱] (منفذ)
[۲] یاخود (کری دونه‌یم دییه)
[۳] (مخزن آیدینلانه‌رق) ده دینه بیلیر .

وقت هنوز پك ایركن
كیدی ، طیرمانه‌رق
دلیكدن چیقا بیلدم .
همه‌ن یره سریلدم ،
سوڭجه‌دن اولاجق ،
بایلمشم بر مدت
آییلدم‌ده ، نهایت ،
كوردم اولدیغم یری :
باغچه‌ده‌كی حاووضلك
مرمرلرندن بری
مكر مرمره اویغون
بویالی ساچ قاپاقمش .
باقدم ، یری آپ آچیق .
خوجام اماقیپاقمش !
سن قویودن كیرده ، چیق
كنارندن حاووضلك ،
عقله كلیر شیمی؟
نه‌یسه همه‌ن جبه‌می
یایدم ، یاشدر ، قوروسون ،
دیمكه امكان واردی ،
منفذی‌ده قاپاردی .
دیركون طوسون كوروندی ، [١]

[١] (كوروندو) تلفظ اولونور .

آلدی بنی اوزونتو ،
کلدی دردینی یاندی ،
حالی پك پریشاندی .
دیدم : « چابوق ! غفوره
خبر گوندر ، تیز کلسین ،
یاخود گیت کندك آرا
او ، سنك دردك ایچین
بر چاره بولور البت . »
قانوب گیتدی عاقبت ،
پك چوق چکیکمه‌دیلر ،
اختیارله برابر
کلدیلر ، دیدم : « بنجه
غفورله بن بو گیجه
قوناقده قالمالی‌یز ،
جادی‌یه یالواره‌رق
بر دستور آلمالی‌یز .
سن یارین صباح انجق
کله‌لیسك ، شیمدی گیت ،
اوشاقلرده صاووشسون ،
گیتسینلر هپ ، تنبیه ایت
صاقین ، بو آقشام ، طوسون ،
کله‌یه‌سك ، جادیلر ،
صاغلام ، آدمی چارپار .

« — کلم » دیدی ، « سز قالك ،
« تەك اوندن دستور آلك ،
« بن قهوەدە بکلرم ،
« ییکەدە پیشکلرم ،
« اوشاقلردە کیتسینلر ،
« سزدە نه قادار هتر
« بیلیرسه کز ، صرف ایدك ،
« شو جادییی دفع ایدك ، [۱] »

غریب

قیصه کس ، قوزوم آبدال ،
پك اوزادی بو ماصال

آبدال

ماصالمی ؟ نصل ماصال ؟
سوزمی سن بر خیال
صانیورسك اویلەمی ؟
ایشته غفور! بویلەمی ،
دکلمی ؟ ایشته طوسون !
وای، بکمز، عشق اولسون !
یالانجیمی هپ بونلر ؟

— جیبندن بر کیسه چیقاروەرق وایچندەکی آلتینلری کوستررك —

[۱] « دەف ایدك » دیه تلفظ اولونور .

آلتین دکلی شونلر ؟
بویله تام یوز بر چیقین
صایدق ، هپسی ده آلتین .
غفور ، شوهکبه‌یی آچ ،
بکمزده صایسین قاچ
کیسه وار ، اغارده

— حضارك جمله‌سی هکبه‌یه طوغرو کیدرلر غفور هکبه‌یی آچار ؛ ایچندن یتمش بر کیسه چیقار . اونر کیسه‌ده اوچ سیاحك اوزرلرنده ایمش ، چیقاریرلر . هپسی تام یوز بر کیسه . حضارك جمله‌سنده حیرت ومسرت .: —

بکم ، یاغموردە ، قاردە ،
اوچ ییل اولدی ، قاچ دیار
طولاشدق بو خورجله بز

غریبه

سز بنی سورسیکز ؟
البته بنی آرار ،
صوراردیکز ، یا ، طوسون
سزه آرقاداش اولسون ،
بونی آکلامادم بن

آبدال

یا ، سویلتمه‌دك كه سن !
بو ، جادینك امریدر ،

آبدالك بر فكريدر .
چادی دیدی كه بكا :
« سویله یارین طوسونه
« احمد خوجا قانندن
« بر آرقاداش آلمادن
« بو قوناقده قالاماز ،
« بندن امین اولاماز . »

طوسون

كرچه پك كنهكارم ،
لكن ایتدم ندامت .
بكا توبه‌م ، اقرارم
قازاندیرر مرحمت .

آبدال

ایشته ، رسول بك ، ایشته ،
باباكك دفینه‌سی !
طوسونی ده انشته
یاپیویرن .

غریب

هیچ آننه‌سی
امینه‌یی ویریرمی ؟

آبدال

آكلاتیرم بن اوكا .

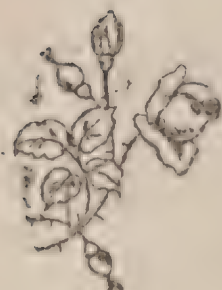
سن او اسکی طوسونه
بکیزه‌ده بو طوسونی
آبدالك بر اویونی
— بیلمم که بر سحرمی ؟ —
اصلاح ایدوب خوینی
تام طوسون ایتدی اونی .
خطاسنی آکلادی .
بیلسه‌ك نه چوق آغلادی !
او، ییتی مقیم کبی ،
همتله قاسم کبی
دنی ، وجدانسز دکل ،
هیچ ده اذعانسز دکل ،
نادم اولدی کرچکدن ،
سودی سنی یوره کدن .
امینه‌یه کلنجه
خور [۱] باقازسه بو کنجه،
امینم ، مسعود اولور ،
آننه‌کده خوشنود اولور،
بکا دعا ایدرلر .
اوچ ییلی چونکه برابر
دوشدك قالقدق ، هرحالی

---

[۱] خوار

ممنون ایتدی آبدالی .
بن اویله قولای آدام
بکنمم ،
— غفوری کوسترەرك —
بیلیر اوستام .
قیزی او، خصوصیله
کورمش‌مش بالوسیله .
او کوندن کوکل ویرمش ،
چوقدن یه‌ری سورمش .
حضار
اویله‌یسه یاقین بر کون
کوره‌جك چیقته دوکون .
غریب
[وزن : ۲ (٤) + ۳]
پکی، لکن یالکز نشان دوکونی .
بن مطلقا چیقمالی‌یم سفره .
قوتقلامادن بن تفلیسك کانی ،
غربتلره کیتمه‌لی‌یم ، نه چاره !
— غفوره آبدال اعتراض ایتمك
ایسترلر ، میدان براقماز . —
بن بابامك میراثنی ، درت بیلی وار ،
بیتیره‌لی ، شیمدی چیقان پاره‌لر ،
بابامك‌ده اولسه ، بنم صایلماز ،

والده‌مدن، همشیره‌دن استقراض
ایدوب چیلغین کبی اسراف ایتدیکم
پاره‌در بو، اونلره ویره‌لی‌یم .
نینه‌م بر طول ، قیز قارداشم بر یتیم ..
— غفور، طوسون وآبداله —
شیمدی کلمك ، والده‌یی کوره‌لم .
طیش پرده اینر .
ایکنجی قسمك صوکی .
تنفس

اوچنجی قسمك اشخاصی

عاشق غریب (رسول بك)
دلی سلیم حلبده قهوه‌جی ،
حلب پاشاسی
پاشانك باش شاعری
پاشانك دیکر شاعرلری
پاشانك کهیاسی
پاشانك امیر اخوری
آبدال حلبلی شاعر قیافتنده ،

قهوه مشتریلری ، پاشانك
خدم وحشمی ،

اوچنجی قسم

— حلبده . —

برنجی فصل

منظره :
عاشق غریبله دلی سلیمك اوتاق اولدقلری منتظم قهوه‌خانه .
برچوق مهتری . برپاندن یکی مشتریلر کلیر .

مجلس

غریب . دلی سلیم . باش شاعر . دیکر شاعرلر .
حضار یعنی مشتریلر .

غریب

— الندە ساز —
[وزن : ۸ هجه .]

جوشدی عاشق دلی کوکل ،
سکا کلدم ، حلب شهری !
آه ! تفلیسده قالدی او کل
سکا کلدم ، حلب شهری !

یادی چیقماز هیچ کوکلدن .

آیرلدم بن اوبلبلدن ،
زلفی قنبرلی سنبلدن
سکا کلدم ، حلب شهری !
— حضار اوقادار چوغالیرکه بر چوغی
آیاقده دیکارلر . بو اثناده پاشانك
شاعرلری کلیرلر . —

باش شاعر
بورایه برشاعر کلمش ،
آدی غریب . کنج ، کوزلمش .
امتحان اولمق ایسترز .
اونی مطلق حبط ایدرز .

دلی سلیم
ایشته میدان ! بویوروکز .
هنرکز عیان اولسون .

غریب
— صانداليه ويره‌رك —
خوش کلدیکز اوطوروکز .
غریب سزه قربان اولسون .

باش شاعر
— اوطوره‌رق وسازینی النه آله‌رق —
آناسندن شاعر طوغمش
بر طوغانم ، شاعر طوغان .
یا ، شوغریب نصل برقوش ؟

٦

شاهینم ، باق ، ایشته میدان .

سسلر : ایشته میدان .

غریب

أه‌وه‌ت ، یارالی برقوشم ،
یارالی ، هم جان أه‌وندن .
وطندن مهجور اولمشم ؛
کارم بوتون آه وشیون .

سسلر : آه وشیون .

جان أه‌ومدن وورولمشم ،
آیرلمشم برکوزلدن .
بیلمیورم نه طوغمشم .
لکن عشقم وار ازلدن .

سسلر : لکن عاشقز ازلدن .

عشق اولسون شاعر !

برکوزل که آیله کونش
کیجه کوندوز اوکا برأش
آرارلرده بولامازلر ،
کچر قیشلر ، کچر یازلر .

سسلر : نه کوزل !

بن اوقوشم که باغری قان .
یارالامش یارالایان .
آهو کوزلی شن بردلبر

تا قلبنه صوقمش خنجر .

سسلر : مدد !

یا کیلوبده بختی ، بر کون
یوزی کولسه مطلق بوتون
بر ییل آغلار طوللر کبی .
دنیادن بر غم نصیبی .

سسلر : زواللی شاعر ،
دنیادن غممش نصیبی ،
حضارك برایکیسی آغلار ،

أهوه‌ت باغری قانلی‌یم بن
اوزاق دوشدم سودیکمدن .
صارامادن اینجه بلی
دوشدم سکا ، غربت ایلی !

سسلر : هی ! مدد !

کولوشی نه یاقین جانه !
اویه‌مدم قانه قانه .
قربانم او فدان بویه .
سوه‌مدم طویه طویه .

سسلر : واه ، بیچاره !

أهوه‌ت ، بن حسنك قربانی ،
عشقك شهیدی بر فانی .
قیر منکشه‌سی ، یبانی

كللر قبرمك نشانی .

— حضار بربولرينه : « - نه دییور ؟
« — بو أولمه دعی قبره كيرمش ؟ - صاغ
« — آدمك قبری اولورمی ؟ - خاير ،
« بوأولمه دن أولمش .- موتواقبل ان تموتوا
« سرينه أيرمش اولمالی .» كبی سويله نيرلر

قبرم بنم شو تنمدر ،
دريم بياض كفنمدر .
روح اونكدر ، تن بنمدر .
بر كورم ؛ او ، يدنمدر .

بر سس : « كيتدكجه درينله شيور .
أه وقت ، كرچه بر وارم بن .
وارمی يوقمی بر سويله تن ؟
عاشق ، اونی صورما بندن .

بر سس : « پاشانك شاعرلرندن
صورالم .»
عرفانلری بندن چوقدر .
ديەزلر وار ياخود يوقدر .
قلبه ضابلی آلتين اوقدر
آغزمدن كتيرن قانی

بر سس : « نصل قان ؟ آغزنده
قان كورميورم .»
قان تو كوزور كن برورم
بندن دردلی در ديه مم .

آه ای کوکلم !.. آه ای سنم !

ینه آکدم او جانانی

برسس : « ایش اکلاشیلیور . سنم !

نه کوزل اسم ! »

اچدم سکا جان أه‌ونی ،

سنمم ، کل شاد ایت بنی .

مولام مسعود ایتسین سنی

ویر ، قوقلایم ، ویر ألکی .

سسلر : ویر ألکی !

أه‌وت ، کوکل امهانی

کوشکی اولسون ، نا کهانی ،

کورون روحه ، کل ، نهانی ،

کوستر ایپک صاچلر هانی ؟

سسلر : هانی ؟

هانی او ، کل کل یاناقلر ؟

هانی او ، بابل دوداقلر ؟

اوستنده سنبل صاچاقلر

تتره‌شن الماس شاقاقلر ؟

برسس : « سوکیلینك شاقاقلرینه

دوکیلن زلفلری . »

هانی او ، الا کوزلرك

مخمور مخمور سوزولوشی ؟

اینجی اینجی بر کوثرك
نازلی نازلی دوکولوشی ؟

برسس : « بوده لاقیردی سویله‌یشی
اولاجق . »

هانی سودالی نگاهی
الك اثیری ، الك آهی
بر بورونجك کبی سوزن
کیزپیکلرك ؟ هانی غمزه‌ك ؟

سسلر : هانی ، هانی ؟

او غمزه‌ك که بر کوکده
ایپك رعشه‌لر قوشدورور ،
بعضاً طالغه‌لر جوشدورور
یا وولقانلر طوتوشدورور .

سسلر : مدد ! امان !

هانی شن شن اوتن خنده ؟
او نازنین تبسملر ؟
ترنملی تکلملر ؟
او ، بوسه‌لی ترنملر ؟

سسلر : تبسملر ، ترنملر .

هانی امید تللرینی
مضرابلایان باقیشلك ؟

هانی زوجه همپ شیونی
یایان طارغین قاش چاتیشلك ؟
سسلر : مدد الله !

هانی بکا : « غریب ! » دییه
التفاتلك ، نوازشلك !
ینه بعضاً « غریب » دییه
ستملرك ، سرزنشلك ؟
— خضاور آره‌سنده آغلایانلر چوغالیر . —
هانی هانی اوصوك كیجه ،
او وداعلك ، یاشلی كوزك ؟
بر تكرار ایت ، كل ، مخفیجه ،
هانی هانی ، آه ! اوسوزك ؟
سسلر : یاشا ، عاشق ، سن أولمه ،
یاشا ! »
باش شاعر /
بو عاشقلك شعری هجران ،
هپیمزی ایتدی كریان .
بنم شعرم شطارتلی ،
كولر یوزلی ، مسرتلی .
سسلر : « دها أی [١] یا ! سویله ! »
معشوقه‌مك صاچی قارا ،
كوزی قارا ، قاشی قارا .

---

[١] أیی

عربستان کوزللری
کوکللرده آچار یار !

سسلر : « آفرین . »

جیلانمه غزال دیرلر .
غزلمه ماوال دیرلر .
یالل یالل [1] غزللری .
بن مفتونم عربلره

سسلر : « یالل یالل ! »

عراقلری دوه قیصراق ،
سلاحلری قیلیچ مزراق ،
ازکیلری ، اکثر ، شاقراق ،
بعضاً یالیق ، ینه قیوراق .

سسلر : « اویناق اویناق . »

غریب

ات و قیسراق ، قارغی و اوق ،
بر تورك ایچین بونلردن چوق
جانه یاقین نه وار ذاتاً ؟
چوق بکزه‌رز بو جهتدن .

سسلر : « طوغرو ، طوغرو . »

بیکیتلکجه بویله اقران ،
حق یولنده یولداشلرز .

---

[1] یالیل .

برلشدیرمش بزی قرآن ،
تورك عرب أوز قارداشلرز ،

سسلر : پاشا ! قارداشلرز ،
قارداشلرز . »

باش شاعر

بن ده بونی دیه‌جکدم .
تورك اوغلی تورك بابام ، جدم .
عربلرله جان جکرز .
آیرلماز برادرلرز .

سسلر : « براوو ! کیمسه بزی
آییراماز . »

باش شاعر

دیرم : وصلت شاعری‌یم ،
شوخ مضمونده استادم بن ،
کوزللرك شاعری‌یم .
غریب ! بر بندن ، بر سندن .

سسلر : « مشاعره بویله اولور .
باشلاییك .

کیجه روشن ، کوکلر شن .
مهتابمیدر یره دوشن ؟
یوقسه نازلی خنده‌کمیدر
ایدن کوکلری کلشن ؟

سسلر : « کوزل . »

غريب

گیجه تنها .. بر بن بر سن ..
سنی اوپسه‌م ، نی اوپسه‌ك !
دیسه‌م لبك کالدیمیدر ؟
جواب ویرسه او کابوسه‌ك ! ..

سسلر : « بو دها اینجه ، دها
عاشقانه . »

باش شاعر

باغی شنلندیردی اوزوم .
کل گیده‌لم ایکی کوزم !
جیلان کبی صحراده کل !
قورولقدن اوغراده کل !

سسلر : « بوده کوزل . »

غریب

طاغده چیچك اوبك اوبك ،
باق ، نه قادار چوق کله‌بك !
اتك‌کبی طوپلاده کل !
ویر الکی هوپلاده کل ؟

سسلر : « بو دها طبیعی ،
دها صمیمی . شیمدی‌ده
غریب باشلاسین . »

غريب

[وزن : مفاعلن فعلاتن مفاعلن فعلن]

بولوطلرك آره‌سندن كولومسه‌يوركن آي ،

كريلدى ، ايكله‌دى عشقك الندە ظالم ياى .

بر اوق اثيرى دەلوب كلدى قلبه صاپلاندى .

باش شاعر

او حسن آلهه‌سى كولدى ، وجودى عريانْدى .

غريب

يامِوق وطومبول آووجلر ايچنده نازلى چيچه ،

ويروب آغيزلرنى ديرسكلريله ديزلرينه ،

يشيل چمنلرى زانباقله هپ دونأتمشدى .

باش شاعر

اوموز ، ياناق هوادە ، قارنى اوسقى يأتمشدى .

سسلر : « اويله‌ميدى ، غريب ؟ »

غريب

نه سحر ايدر او اصيل التوالريله وجود

ايدوب ، كورونجه ، كوكل وجد ايله ركوع وسجود ،

ديدم : « بديعه‌لرك ، اى اِلٰه ! نا محدود .

فقط نه كوكده‌كى ييلديز ، نه جنتكده‌كى حور

بنم خيالمى ايتمز شوتن قدر مسحور .

خاير ، نه آى ، نه كونش ، اى كورونمه‌ين مسجود !

نه بونجه خارقه ؟ شهكارك ايشته ، اى معبود ! »

اوطالفه طالفه سسندن لبمده قالدى سرود .

باش شاعر

[وزن : ۲ مفتعلن (فاعلن)]

بن ده اولایدم اگر بن ده ایدردم سجود .
حسن الٰهی لقا شاعری تهییج ایدر .
قدرتنه خالقك گرچه بولونماز حدود ،
نجه گوزل بر قادین هپسنی تتویج ایدر .

غریب

[وزن اصلیده]

سمن دیتیلسه ده سوتدن بیاض او سینه سنه ،
صدف اوموزلره ، زانباق وجود سیمینه ،
قالیر اوچ اکسیکی اك آز بودرلو تشبیهك .
اونبه للك بریسی اوچ اساس تنزیهك ؛
ایکنجیسی اوحرارت ، اوچنجیسی او خرام ،
اویال وبال ، اوتموج ، اوارتجاج غرام ..
— برلحظه توقفدن صوکره —
كوروب شعفله كولومسر نگاهه كل تنی
سلاملادم ، اکیلوب ؛ اومز ینلك او ، تك بنی ..
سسلر : « سلام ! یاسلام ! »
صاقینمق ایستمه یه رك صانکه چیلاق اکسه سنی ،

باش شاعر

براقدی کندینی ، حیرت اوستی دوندی . أوزمه بنی .
سسلر : « هپسنی سویله . »

غریب

آچیلدی کوکسی بو آننده قیشقیروب غمه‌لر ..
یایبلدی عطری اوجلدک

باش شاعر

نزیه ، مشکین ، تو ..

غریب

سزنجه بوسه‌سی اشتیاقلی ایلرملك ،
کزیندی هر یانی رعشه‌لر تن نزملك ..

سسلر : « آه‌ی ! ها ! »

« غریب ! ایته ! » دیدی ، بر کییك قادار چالاك ،
قاچوب براقدی بنی دوبخاك ، سینه‌م چاك ..

باش شاعر

نچین قاچیردك آقارداشی ، امان ، یقیش ، یاقالا .

غریب

خایر ، او ، جیلانیدر تورکك اوما ، سن ، اصلا !.

باش شاعر

[وزن : فعلاتن مفاعلن فعلن]

شیمدی آرتق تجسم ایتدی بوتون
خطلری ، رنکلریله اولغون ، شوخ
حسلی ، سودالی دلبری تورکك .
صاندکه قارشیمده‌در اوطولغون تن :

سن بو وادیده‌ده ایدوب غلبه
بزی ایتدك حقیقةً مبهوت .
نه‌یه کلمدك ، آقارداشم حلبه ؟
بکا آرتق دوشن ثنا و سکوت .

— حضارك آلقیشلری آره‌سنده قوجاقلاشیرلر . —

غریب

[وزن : مفاعلن فعلاتن مفاعلن فعلن]

توجهکله غریب افتخار ایدر ، شاعر ،
فقط بو یولده دکلدر سنلك قدر ماهر .
مجرد آرزوکه مبنی کیروب مشاعره‌یه ،
نهایتنده دوکولدك بوشن مناظره‌یه .
نه سویله‌دمسه بن ایواه ، کهنه ، خاییده ،
نه سویلدکسه سن اما ظریف ، نادیده .
غریب خیالکه ویرمش سنك قاناد ، پرواز
ایدر اونکله ؛ صانیرسك حقیقةً شهباز .
سنکله آت باشی کیتمك بوشوخ وادیده
قولای دکلدی . اونکچین بر آز مبادیده
صیقیلدم . اولماسه قارشیمده بر بویوك استاد ،
نصل ترنم ایدردم بودرلو شاطر ، شاد ؟
که بن جهانده غریبم و ناله‌در کارم ،
وطن کوزمده تو تر ، آه ، اوزاقده دلدارم !

فقط دها دیدیکز : « دلبری بودر تورکلك .
خایر ، وجوده تعلق ایدن اولوجه بوتون
محاسنیله دکلدر اوجورك آراسته .
اصل بدایعی شیمدی دیکله‌یك ، ایشته :

[وزن : مفعول مفاعیل مفاعیل فعولن .]

عفت باشنك تاجی ، شرف آلننه هاله .
شهبالی صارمش ملکیت اونهاله .
کور صاچلرینك شانهٔ الماسی نزاهت ،
معصوم باقیشندن سوزولور نازونباهت .
کیرپیکلرینك سوزدیکی عصمتلی نکاهی ،
عشقنده وفا کارلغنك جانلی کواهی .
تقلیدده قالان دلبری آ کدم ینه .. هیهات !

باش شاعر

ایلر او کوزللکده بو عشقکله مباهات .

بر شاعر (شیخ موصوف)

[وزن : ۷ هجه .]

بزه سوز دوشمز ، فقط
سویله‌دیکز برساعت :
هپ کوزللر ، سودالر ،
صالینالر ، ادالر ،
شعر بونلرمی ساده ؟
بنده بشقه افاده

وار : فلسفه ، تصوف
بکا دیرلر : شیخ موصوف .

حضار

أه‌ووت ، أه‌ووت ، فیلسوف . [۱]

موصوف

أرقلر النه‌دن طولو ایچمشم ،
بولانیق چایلری آقوب کچمشم ،
سردن کچوب طریقمی سچمشم .
فیلسوفم چیقمام طوغرو یولمدن .

حضار

فیلسوفم چیقما صاقین یولکدن .

موصوف

چیقدم باغه اونده ییه‌دم اوزومی .
حقیقتله بسله‌دم بن اوزمی .
غفلت پرده‌لندیرمشدی کوزمی .
پیر یتیشدی بردن طوتدی قولمدن .

حضار

پیردر طوتان هر درویشلك قولندن .

موصوف

باقدم ، بوموجودات برر کولکه‌در .
یالکز او وار . اویالکز ، بوتون ویر .

[۱] عرب تلفظیله : « فه‌یله‌سوف »

وحدت، کثرت، سراسرار، مظاهر،
هپسی هپسی بر نقطه‌ده برله‌شیر .

حضار

یا، اونقطه ؟.. آکلات بزه او، نه‌در !

موصوف

سویله‌مشدم اوکجه، دیدیلر : « کافر . »

غریب

اونقطه نه‌در اگر عشق دکلسه ؟
معرفت مطلع اولمقدر نفسه .
سر خلقت عیان اولماز هر کسه ،
عشقی طاتمایان بیله‌مز او، نه‌در .

کونش اودر بر شعاعیدر جمال .
اونکدر ازل، ابد، جلال، کمال .
بن باشقه وجوده ویرمم احتمال .
ایستر، زندیق دییکز، ایستر کافر .

— موصوف بر شی سویلمك ایستر
باش شاعر میدان ویرمز —

باش شاعر

فیلسوف ! آچدك خطرلی بر وادی ،
بر قهوه‌ده اولور نزاعه بادی .
نصل انکار ایدرسیکز موادی ؟
باشا بکلر بزی، کیدهلم هادی !

— غریبه —

[وزن : مفعول مفاعیل مفاعیل فعولن .]

ای سوکیلی شاعر ، کیدهلم ارتق . اذن ویر .
اقشام اولیور چونکه دیدم‌یا ، پاشا بکلر .
اللهه امانت اولوکز .

غریب ، دلی سلیم و سائر حضار
عزوشرفله .

دلی سلیم

— چکمجه‌یی یوقلایه‌رق کندی کندینه —

هرکون طولار آرتق ، اومارم . چکمجه بویله .
اورته پرده اینر .
یکی پرده آچیلنجیه قادار

موزیقه

[وزن : ۲ مفتعلن ۱ فاعلن]

کوزلرك آیدین ، کوزلم ، چوق‌شکر ،
کولدی یوزی بختمزك عاقبت .
یسره مبدل اولیور ، باق ، عسر .
کولدی یوزی بختمزك ، عاقبت .

ایکنجی فصل

منظره :
پاشا قوناغی، ثروت واحتشام . حلب قماشلری . دبدبه ودارات
خدم، حشم .

مجلس

پاشا . غریب . دلی سلیم . باش شاعردن ماعدا شاعرلر .
حلبلی بر شاعر قیافتنده آبدال . کهیا . امیراخور .
توابع .

غریب

[وزن : ٦ + ٥]

یدی آی اولیور ، هر کیجه سزه ،
پاشام ، ساز چالارق اوقورم دستان ،
قهوه‌دده هرکون اهالیکزه .
اوصانه‌یرمشمدر آرتق سازمدن .

پاشا

خایر، اوصانمادق ، اوصانمایزده .
بو خام لافده کیمدن اولیور پیدا ؟

آبدال

— حلبلی شاعر قیافتنده —

خاییر، پاشام، بزلر چوقدن اوصاندق .
بزده شاعرز دیمکدن اوطاندق .
قاباق طادی ویردی غریبك سازی .
ویرك ایستیورسه کیتمکه اذن .

شاعرلر

— باش شاعر حاضر دکلدر —

آفرین آرقاداش، طوغرو سویلدك .
چکیلمز اولدی شو غریبك نازی .
قبه خانده‌کی طاش اوطه‌سنده
یدی طولاب آلتین ...

پاشا

نه‌وار؟ اولور آ .
سازینك حقیدر مبارك اولا .

شاعرلر

بزمده سازمز .

پاشا

غریب ؟ اواوطه ،
حلبده قالیرسه‌ك بر قاچ آی دها ،
آغزینه قادار
آلتینله طولار .

غریب

پاشام ، الله عمرلر ویرسین سکا ،

يك بويوكدر لطفك ، احسانك بكا .
لكن اذن ويرده آرتق كيده‌يم .

پاشا

— حدتله —

اذن ويرمم ، ويرميورم .

غريب

— كندى كندينه —

نه ده‌يم ؟

— آبدال پاواشجه غريبك النه بركاغد ويرر . —

غريب

— كاغدى اوقويوب كوزلرى ياشاره‌رق —

[وزن : ٢ (٤) + ٣ .]

افندم ، سن قيل مرحمت حالمه .
كلسين ديه اصمارلامش يار بنى .
تيز قاووشدور اهلمه ، عيالمه .
كلسين ديه اصمارلامش يار بنى .

ينه بهار اولدى ، طورنه دوزولدى .
باغه بلبل كيردى ، غنجه سوزولدى .
يازيورلر : « سنمك يك اوزولدى . »
كلسين ديه اصمارلامش يار بنى .

غريب سويلر دردينى ، درمان آرار .
پاشام ، لطف ايت ، غريبى چراق چيقار .

تقلیسده بر ننه‌م ، بر همشیره‌م وار ،
کلسین دیه اصمارلامش یار بنی .

پاشا

— یوموشایه‌رق —

غریب ، سنی بر وقتده صالمازدم ،
سکا بدل اون بیك کیسه آلمازدم .
لکن جبری آلیقویمق ایسته‌مم .
سلامتله وارکیت ، شاد اول؛ هم سنم
مسعود اولسون هم والده‌ك ، همشیره‌ك .

— امیر اخور اغایه —

برکحیلان آت حاضرلات ، اغا ، سن .

غریب

— پاشانك اتکنه واره‌رق —

[وزن : ۳ مفاعیلن ، ۱ فعولن]

غریبك کوکلنی سن ایتدك آباد ،
خدا ایتسین سنی صحتله دلشاد .
ایدوب اقبالکی عمرکله مزداد ،
خدا ایتسین سنی دولتله دلشاد .

— تکرار پاشانك اتکنی اوپر . —

پاشا

[وزن : ۸ هجه .]

وار اول اوغلم ، وار اول اوغلم .

پك زياده ممنون اولدم .
حق يوللرکی آچيق ايتسين

— کهيايه —

کهيامز تشييعه کيتسين .

— غريبك آلندن اوپەرك حرمه کيتمك — اوزره چيقار . —

غريب

— چيقمازدن اول پنجره‌دن شهره مد نظر ايده‌رك —

کلدم ، کوردم ، کيديورم .
شن اولاسك ، حلب شهری !
دعا کی ورد ايدييورم .
شن اولاسك ، حلب شهری !
نعمتکدن مستفيدم ،
حلال ايله ، حلب شهر !
چوق طوز اکمککی ييدم ،
حلال ايله حلب شهری !

طيش پرده اينر

اوچنجی قسمك

صوکی .

تنفس

دردنجی قسمك اشخاصی

آبدال

آقچه قیز

غریب (رسول بك)

غنچه قم — جاریه .

بویوك خانم — شاه سنمك والده‌سی .

دعوتلی خانملر

غریبك والده‌سی خانم افندی

شاه سنم خانم

امینه خانم — غریبك همشیره‌سی .

دوکون خلقی . جاریه‌لر . خلایقلر . خواننده‌لر . سازنده‌لر . کوکیلرك مشعله‌لی زفاف آلایی .

دردنجی قسم

— تفلیسده ، —

فصل

منظره :
بویوك ومنتظم بر باغچه . تزیینات . خانملره مخصوص بویوك بر چادیر . چادیرك بر كوشه‌سنده پرده ایله بولونمش سوفره محلی . سوفره‌لر .

برنجی مجلس

آبدال . آقیجه قیز . صوكره غریب (رسول بك)

آقیجه

— هم ایشیله مشغول اولور هم سویلر . —

هادی ، چكیل آبدال بوردن .
ایشم پك چوق ، طوتما لافه .

آبدال

قولارك صاف شوبلوردن .
دردم پك چوق ایتمه جفا .

آقیجه

هادی ، هادی ! چكیل شوردن .
وقتم یوقدر اوزون لافه .

آبدال

شو کردانك ، بالله ، نوردن
بر پارچه‌در ایته جفا .
— قیزك اکسه‌سندن اویکه چالپشیر . —

آقچه

— صاقینه‌رق و آبدالی ایته‌رك —
چیلدیرد کمی ، آبدال ، یوقسه ؟
نه یاپالم دردك چوقسه ؟

آبدال

درمان ، درمان . جانم ! درمان .
آمان ! درمان . روحم ! آمان .

آقچه

درمان ! او کیم ؟ بیلمه‌یه‌دم
گیت آرا ، سن بول بیکیدم .

آبدال

بن کیدوب بکه سویلرم ،
سن ده خانمکه سویله ،

آقچه

بکی بکی . نه ، سویلرم .
باشمدن گیت بر ، سن هله .

آبدال

قوزوم آقچه ، جانم آقچه !
ایکی کوزم خانم آقچه !

سن آبدالی آبدال صایما ،
« بکی » دییوب باشدن صاوما .
آووتایم دیمه صاقین !
آلداتایم دیمه صاقین !

آقجه

قوزوم آبدال ، جانم آبدال !
اوقوما سن بکا ماصال ،
بزم کبی ایکی چیپلاق
جامده یاقیشیر انجق ،

آبدال

دها ای یا ! اوخ ، نه اعلا !
چیپلاق چیپلاق ! عمر ! صفا !

آقجه

زوزکلکی آرتق براق !
دوکون یاپمق بزه اوزاق !

آبدال

بیلمزمیسك ؟ غریب قوشك
یوواسنی الله یاپار .

آقجه

غریب بشقه .. آبدال بشقه .
قوزوم آبدال ، یتر شاقا .
بیلمزمیسك ؟ اوقومشك
حالی باشقه ، سوزی کبار .

آبدال

سن خور کورمه آبدالکی ،
آقجه ! سنك هر حالکی
پك سومشم ، چونکه .. دلبر ،
آلایك ده آزارك ده
التفاتك کبی .. شکر ،
کرچکك ده لطیفه‌ك ده
هپسی خنده ، هپسی خنده ،
کوجنمه‌ك ده ، اکلنمه‌ك ده
هپسی خنده هپسی خنده ،
ربم ویرمه‌سین هیچ کدر ،
دنیا دکل امور کده .

آقجه

ایکی کونلك عمرمز وار ،
بونی بیلن ایتمز افکار ،
صورت آصوب اکشیتمکدن ،
نه یاپایم ، حظ ایتم بن .
کولر یوزی سورم .. پك ،
برذوقم وار ، اوده .. کولمك .

آبدال

بن ده سنی کولدیرمزسه‌م ،
بو عالمده برشی بیلمم .

آبداله دیرلرسه سرسم ،
ایناغما صاقین !

آقجه

أوی ، بیلمم .
شیمدی آرتق یتر محبت .
جوقجه سوردی بو محبت .

آبدال

سنی هرکون کوزتلردم ،
شیمدی طوتدم صالارمی‌یم ؟
صباح اقشام هپ بکلردم ،
سوز آلمادن یوللارمی‌یم ؟
برفرصت که اله کچر ،
اوکا یاپیشمقدر هنر .
سن چوجوقمی صاندك بنی ؟

آقجه

کوریورم ، قوجامانسك ،
یاپیشقانسك ، چوق یامانسك .
لکن ایشته سوز ویردم‌یا
ایسترمیسك عالم ، دنیا
کورسونلر یانمده سنی ؟

آبدال

قیز آلدانمام بن ، اوزولمه ،

قارشیسنده بویله سوزوله ،
اویله قیریلوب دوکوله ،
— قیز قهقهه‌یله کولر . —
قینکیر فینکیر اویله کوله ،
شیمدی اوپرم ا کسه‌کی .

آقجه

دها نصل سویله‌یه‌لم ؟
— کوزلرینی سوزه‌رك —
سکا وارمق هپ املم .
— اوقشایه‌رق —
کیت بیمکیدم ، کیت کوزه‌لم ،
کیت جیججیم‌ده ایش کوره‌لم ،
— جلوه‌یله —
کیت کتیرده کل کیسه‌کی .

آبدال

کیسه‌ك دیه‌که کوسرم .
کیسه‌م دکل ، کیسه‌لرم .
اوچ بش ییلدرکه کزدم ،
اولدقجه اهل هنرم .
سن ذوکورتمی صاندك بنی

آقجه

أی یا ، أی یا ممنون اولدم

آبدال

لکن بن صاراردم ، صولدم ؛
بو کون کوکی کیرمه‌لی‌یم .

آقجه

آبدال ، چوق صبرسزمشلك !

— آقجه بونی سویلرکن غریب (رسول بك) کیرر . آقجه بکی کورر کورمز قاچار . —

ایکنجی مجلس

آبدال ، غریب ، صوکره غنجه‌فم

غریب

آبدال اما عارسزمشلك !
یورده ایشلك نه‌در سنك ؟

آبدال

بکم ، پك خیرسزمشلك !
بوکلایشلك نه‌در سنك ؟
تام ایشی یتشیریوردق .

— غریبده حدت —

سوز کسوب یتیریوردق .
سن کلدك ، قیز قاچدی سندن .
سویله نه‌در زورك بندن ؟

غریب

اوغلان ، بونلر نصل سوزلر ؟
اما قیزمش سنده ، کوزلر !

آبدال

نه دییورسڭ ! أولیورم .
ایشته سڭا سویلیورم ،
آقجه قیزی سوییورم .
آڭلادڭمی نه دییورم ؟
سوییورم ، سوییورم ..

غریب

آڭلادق به ! سوییورسڭ .
نه باغیروب طوریورسڭ ؟
بونی شیمدی سویلیورسڭ .
اوڭجه بڭا دانیشدڭمی ؟

آبدال

آلك بوندنده بر بشلك !
کورمه‌دم بن بویله کشلك !
سه‌ویمه‌ی یوق سومه‌یمی ؟
اوڭجه دانیشمالی .. نه‌می ؟

غریب

یوق ، به آبدال ، دڭل اویله .
نیچین آڭلامازسڭ بویله ؟
یعنی قیزی سودیککی
بیلمیوردم . شیمدی یکی
ایشیدییورم .

آبدال

شیمدی او کره نده کیا ، ایشته !
طورما ، چابوق کیدوب ایسته .
چابوق ! دییورم .

غریب

ها ، شویله ! یوله کله لم ،
سکا قیزی ایسته یه لم .
قیز ، بیلیرسك او کسوز ، یتیم ،
خانمی بنم سوکیلیم .
طبیعی سوزمی قیرماز ،
کندینه ده بلکه صورماز .

آبدال

یوق صورار ، صورمادن ویرمز .
هم صورسوز ده .

غریب

یا ، قیز وارماز ،
بن ایسته مم دیرسه ؟

آبدال

دیمز .

دیرسه بختمه کوسرم .
امیدی فلان کسرم .

— بو صره ده غنجه قم کیرر : « شاه سنم خانم افندیدن . » دییه غریبه بر کاغد ویریر .

غريب

— كاغدى اوقودقدن صوكره —

آبدال ، مژده ! ايشك اولدى .

آبدال

— سوينجله —

لاف دكل ، هم پشين اولدى .
كوردكمى بن سنك كبى
سنه‌لرجه بكلرمى‌يم ؟
هادى ، كل ، سنكله هايدى ،
امام ، شاهد كتيره‌لم .

— كوله‌رك ، اوينايه‌رق وغريبى صوروكليه‌رك چيقار . —

اوچنجى مجلس

غنچه‌فم . صوكره آقچه قيز .

غنچه‌فم

آقچه‌نك قسمتى چيقدى .
طاريسى بنم باشمه .
كوكلم يالكزلقدن بيقدى ؛
كيردم اون سكز ياشمه .

— آقچه كيرر . —

غنچه‌فم

آقچه قارده‌ش ، كوزك آيدى !

آقچه

اكسيك اولما . هايدى ، هايدى !
درله‌يه‌لم ، طوپلايه‌لم .
شيمدى كلير بويوك خانم .

غنچه‌فم

یوق ، او ، دها کلمز .. ایرکن
حاضر ایکیمز یالکز کن ،
بر آز کولوب اکله‌نه‌لم ،
شو کوشه‌ده ایزله‌نه‌لم ،
اوینایالم ، هوپلایالم .

— غنچه‌فم آقچه‌یی زوروله صحنه اوزرنده چادیرک
پرده ایله آیرلمش بر کوشه‌سنه‌سوروکلر . —

آقچه

قیز دلیشمن ! عیب والله !
کوره‌جکلر شیمدی بالله !

دیرسه‌ده آرقاداشنك ابرامنه طایانامایه‌رق
بش دقیقه‌قادار کورجی اویونی اوینارلر .
صوکنه طوغرو بویوك خانم افندی کیرر .

دردنجی مجلس

اوالکیلر [پرده‌نك بر طرفنده] بویوك خانم
[پرده‌نك دیکر طرفنده]

بویوك خانم

— قیزلری کوره‌مز ، سسله‌نیر —

قیزلر ، نرده‌سیکز ؟

— آقچه ایله غنچه فم همه‌ن اویونی براقه‌رق
بربرلرینه —

آی ، بویوك خانم!

— جهراً —

افندم !

بویوك خانم

ماشالله نرده‌یدیکزیا ؟

غنچه‌فم

شو سفره یرینه آقچه‌یله کیتدك ..
یمش سفره‌سنی بر آز دوزه‌تدك . [۱]

بویوك خانم

پك اعلا ، قیزم ، غنچه‌فم ، پك اعلا .

— آقچه‌یه —

قیز تبریك ایدرم ، نكاحك اولدی .
سلاملق امام جماعتله طولدی .

— آقچه —

— اتمك اوپه‌رك —

صاغ اولك افندم ، عنایتكز ،
عاطفتكزله احیا ایتدیكز .

بویوك خانم

چوق یاشا ، بنم كولریوزلو آقچه‌م [۲]
كیت ، باق ، تلك ، دوواغك ، هپسی تمام .

آقچه

— تكرار اتمك اوپه‌رك —

افندم ، لطفكز ، دائم ، وار اولسون

بویوك خانم

كلین قیزم آقچه بختیار اولسون .

---

[۱] دوزلتدك .

[۲] «آقچام» دینور

— آقچه چیقار . —

غنچه‌فم ، سنك‌ده جهازك حاضر . [۱]
بر خیرلی قسمت چیقسین .. انشاالله ..
قیزم ، شو پرده‌یی آزیجق قالدیر ..

— بو صره‌ده دعوتلی خانملر سوکون ایدرلر —

بویوك خانم

— کلن خانملره —

صفا کلدیکز ، خانملر ، ماشاالله ...

خانملر توالی ایدر .

چادیر دعوتلی خانملرله طولار . بردیکر چادیردن چالغی سسلری کلیر برمدت صوکره فانوسلر یانار . غریبك والده‌سی خانم افندی ، آرقه‌سندن یاننده قیزی امینه ، کلینی شاه سنم و آرقه‌لرندن آقچه قیز کلینلك اثوابله کیررلر بونلر کیرکن هرکس آیاغه قالقار .

سسلر : ماشاالله ! بیك برکره ماشاالله ! اللهی سون ماشاالله دیسین بوصره‌ده چالغی ایله :

« ماشاالله »

ماشاالله !
بیك برکره ماشاالله
اللهی سون ماشاالله دیسین
اوچ یلدیزلر کبی اوچ الماس کلین .
انشاالله !
دیلرم ، قارداش ، الله
سزه‌ده خیرلی برقسمت ویرسین .
آننه‌کزك باشی کوکلره ایرسین .
یافتاح !

---

[۱] « جه‌هیزك » اوقونور

ویر اللهم ، امر یکجه
سویشن چیفتلره دیرلك دوزنلك .
برلك اولسون ، قالماسین ایکی بنلك .
هر صباح ،
هر اقشام وهر کیجه
صفالرله محبتده اولسونلر ،
یتیشدیرسینلر طومبوللی ، طوسبونلر .
آمین .

گلینلر بر صیره‌یه بوسدیرده اخذ موقع ایدرلر احبابلری اطرافلرینی آلیرلر . رقصلر اولور . برمدت سوکرا یاقین مناره‌دن یاتسی اذانی عکس ایدر . چالغیلر طوررور . خانملر : « العزة لله . » دیه خاشعانه دیکلرلر . بر مدت صوکره برقاچ سس : « کوکی بکلر کلیورلر . »
موزیقه :
« شرق زفاف مارشی » نی کفته‌سز ترنم ایدرکن مشعله‌لی زفاف آلایی کچیر . کوکی بکلرك اوچی آلایك موقع شرفنده . گلینلرده بر قادین آلایله کوشکه کوتورولورلر .
— صحنه بوشالیر . آبدال کیرر . —
آبدال
— یالکز ، بوش صحنه‌ده تماشا کرلره خطابا اولجه موزیقه ایله یالکز بسته‌سی چالینان « شرق زفاف مارشی » نك کفته‌سنی کاشددن شوقله اوقور —
« شرق زفاف مارشی »
کوچوك بکلر ، خانم قیزلر
نیچین آیریلر ، یالکزلر ؟
چوقالسین هر آی یلدیزلر .
سویشه‌لم ، اوله‌لم .
وطن بزدن اولاد ایستر .

اغالر ، طورمایك بکار ،
چالیشیکز ، ایدیکز کار ،
ایچه‌یکز یك چوق افکار ،
سویشه‌لم اوله‌نه‌لم ،
وطن بزدن اولاد ایستر .
سوزمی دیکله‌ییك ، کلك ،
قادین ، قادیجق بر کلین
بولك قیمتنی بیلك ،
سویشه‌لم ، اوله‌نه‌لم ،
وطن بزدن اولاد ایستر .
سزلره بونی سویله‌مك
ایچین خایلی چکدم امك .
سزی ده یوردی دیکه‌مك .
اوله‌نه‌لم سویشه‌لم
وطن بزدن اولاد ایستر .
خانملر باشلایوب نازه ،
بکارمده اعتراضه ،
دیمه‌سینلر : « یازه یازه ،
بونجی یازدك ؟ کوزه‌لار !
وطن سزدن اولاد دیلر .
اه‌وت ، هپ سوه‌لم ، بکار ،
وطن بزدن یاردیم بکلر .
همزدن امداد ایستر ،
اونی سون اولاد ایستر .
صوك

تصحیحنه متعلق ملاحظات

برنجی قسمك برنجی فصلی بسبتون طی اولونه بیلیر . اوحالده — ایکنجی فصل برنجی اولور . وپرده آچیلمازدن « بخید » بستهٔسی چالینیر .

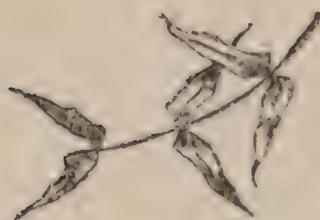
۲

ایکنجی قسمك اوچنجی فصلنك اختصاری، حتی بسبتون حذفی ممکندر لکن بعض اقسامنك ابقاسی اولادر .

۳

اوچنجی قسمك برنجی فصلی قابل اختصاردر . سائردرلو اختصار وتلخیص جائز دکلدر .

ذاتاً اشبو پیه سك وضع صحنه ایدلمسی ده حقوق سائرهسی کبی قانوناً محفوظ اولدیغندن کرك تصحیحی کرك اوینانمسی ایچین محرر عاجزه مراجعت بیورلمسی رجا اولنور .

ترتیب خطالری

سطر	صحیفه	خطا	صواب
١٨	١٥	اینجیلر بر .	اینجیلر سربر .
١٩	١٩	قیزدیر !	قیز ، دیر :
٨	٢٣	أتك ،	أتك ؟
١١	٥٠	مفعول	(سكتله) مفعول
١٤	٥١	مفاعلین	مفاعیلان
٢	٧٥	چادی	جادی
	٨٤	اون ایکنجی سطردن صوكره اونودلمش مصراع: لکن نه یم ، کیم سویله ین ؟	
٥	٨٥	اچدم	آچدم
١٥	٨٨	ات	آت
	٩٥	اون برنجی سطردن صوكره اونودولمش بیت : تورکك بو اصالتله بناتی متحلی ، توران الك الهی کوزه‌له طور تجلی .	
١٣	٩٦	بیدم	ییدم
١٦	١٠٣	صحنله	صحتله
١٥	١٠٣	شهر	شهری

فیئاتی

۲۰ غروشدر

« عاشق غریب » ناظمنك بوندن اول طبع ایدلمش دیكر شعر مجموعه‌لری شونلردر :

قیر منكشه‌لری

حربك اطرافنده

یبانی كللر